

Kön och unga –vägkost för praktiskt arbete

Konferensrapport

Jouni Varanka & Anna Seligson

Kön och unga - väggkost för praktiskt arbete
Konferensrapport

ANP 2007:736

© Nordiska ministerrådet, Köpenhamn 2007

ISBN 978-92-893-1526-5

Upplaga: 300

Tryckt på miljövänligt papper som uppfyller kraven i den nordiska miljösvanemärkningen.

Publikationen kan beställas på www.norden.org/order. Fler publikationer på www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Nordiska ministerrådet

Store Strandstræde 18
DK-1255 Köpenhamn K
Telefon (+45) 3396 0200
Fax (+45) 3396 0202

Nordiska rådet

Store Strandstræde 18
DK-1255 Köpenhamn K
Telefon (+45) 3396 0400
Fax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill styrka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Innehållsförteckning

Förord	7
Sammandrag	9
1. Öppningsanförande.....	11
2. Unga, kön och pornografi	13
3. Velfärd och kön – Fruktar från aktuell forskning	17
4. En fundering om jämställdhet, rättfärdigandena och det som står i vägen.....	21
5. Barnombudsmännens paneldiskussion: Ungas välbefinnande.....	25
5.1 Sammandrag av paneldiskussion.....	25
6. Temagrupp 1: Media som ett medel främjandet av jämställdhet och välbefinnande	29
6.1 Projektet Blindspot	29
6.2 Temagruppens rapport.....	32
7. Temagrupp 2: Könsmedvetenhet som en utmaning i arbetet med unga.....	35
7.1 Genussensitivitet som utmaning i arbete med ungdom	35
Källor	38
7.2 Fredi. Pojkar, jämställdhet och människorättigheter – undervisningsmateriel	39
7.3 Temagruppens rapport.....	41
8. Temagrupp 3: Beaktande av den etniska mångfalden.....	43
8.1 Temagruppens rapport.....	43
9. Temagrupp 4: Hur fortsätter vi?	45
9.1 Temagruppens rapport.....	45
10. Så här gör man – att planera effektiv kommunikation	49
11. Paneldiskussion: Media och jämställdhet	53
11.1 Reklam, etik och lagstiftning.....	53
11.2 Från Reaktion till aktion – metoder och strategier för mediekritik ur ett könsperspektiv	56
11.3 Sammandrag av paneldiskussion.....	59
12. Avslutningsanförande: Hälsning från integrations- och jämställdhetsminister.....	61
13. Deltagare och medverkande	63
13.1 Deltagare	63
13.2 Medverkande och talare	67
14. Tiivistelmä.....	69
Program	71
Talare vid konferensen	73

Förord

Prioriterade områden för det nordiska jämställdhetsarbetet åren 2006–2010 är *kön och makt* samt *kön och ungdom*. Norge startade under sitt ordförandeskap år 2006 en process som resulterade i Vitboken om ungdomar och kön. Boken sammanställdes av ungdomar i Norden och innehöll flera intressanta förslag till uppföljningsåtgärder. Vitboken överlämnades till jämställdhetsminister Karita Bekkemellem i samband med ministerrådets möte i Tønsberg 2006. Finland fortsatte det arbete som Norge påbörjat genom att arrangera konferensen ”Kön och unga – vägbäst för praktiskt arbete” i mars 2007. I konferensarbetsgruppen arbetade man med att föra vidare och konkretisera tankar som tagits upp i vitboken.

Medias roll i ungdomars liv har vuxit kraftigt under det senaste decenniet. Ungdomar tillbringar en allt större del av dygnet i sällskap med media. Användningen av media och Internets utbredning har medfört förändringar i ungdomarnas liv och förändringarna har inte enbart varit positiva. Exempelvis är det vanligare än tidigare att stöta på våld och pornografi. Å andra sidan har man fått bättre möjligheter att hitta referensgrupper och gemenskaper som passar en själv bland annat genom olika mötesplatser på Internet. För att möta förändringarna i ungdomars livsvillkor behöver vi ha ett mångsidigt och brett perspektiv. Könsperspektiv och jämställdhet mellan könen är en viktig del av detta flerdimensionella synsätt. Ungdomar är inte bara unga utan de är alltid även pojkar och flickor. När man talar om ungdomsfrågor och ungdomar är det viktigt att man försöker bygga upp och förstärka processer och verksamhetsmallar som ökar ungdomars möjligheter att delta i debatten och föra fram sina egna åsikter.

Konferensen ”Kön och ungdom – vägbäst för praktiskt arbete” befann sig temamässigt i korsvägen mellan två världar, jämställdhetspolitik och ungdomspolitik. Konferensen och dess uppföljning kan också ses som ett steg i en process där man förbättrar och fördjupar samarbetet mellan olika förvaltningsgrenar för att uppnå bättre resultat.

Tore Aas-Hanssen

Avdelningschef

Avdelning för kultur, lagstiftning och jämställdhet

Sammandrag

Social- och hälsoministeriet, Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland samt Nordiska ministerrådet anordnade konferensen ”Kön och ungdom – vägkost för praktiskt arbete” på Hanaholmen, Esbo 29–30.3.2007. Konferensen var en del av programmet vid Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet. Målgruppen var de som arbetar praktiskt med ungdomar i åldrarna 15–20 år samt företrädare för ungdomsorganisationer och andra som är intresserade av könsperspektiv och jämställdhet.

Vid konferensen behandlades förhållandet mellan ungdomar och media, användningen av media i attitydfostran samt ungdomars välfärd ur ett könsperspektiv. Vid konferensen presenterades en undersökning som Nordiska kvinnoforskningsinstitutet gjort av nordiska ungdomars användning av pornografi. Pornografi förekommer allmänt bland ungdomar i Norden, och ungdomarna behöver få bättre samtalskontakter med äldre människor.

I olika temagrupper diskuterades bl. a. om hur man kan använda sig av media och hur man tar hänsyn kön och etnisk mångfald i arbetet med ungdomar. Ett genomgående tema för konferensen var främjandet av jämställdhet mellan könen. En del av konferensen bestod av en paneldiskussion med de nordiska barnombudsmännen. Denna konferensrapport innehåller dokumentation av konferensföredrag och rapporter som summerar diskussionerna i arbetsgrupper och paneler.

1. Öppningsanförande

Kanslichef Kari Välimäki
Social- och hälsovårdsministeriet

Bästa åhörare,

Jag vill önska er välkomna även på social- och hälsovårdsministeriets vägnar till detta seminarium. Jämställdhetspolitikens tyngdpunkt ligger rätt starkt på arbetsmarknaden. Ungdomspolitikens å sin sida har inte så ofta granskats från jämställdhetssynpunkt. Av denna anledning är konferensens tema – kön och ungdom – överraskande fräscht. Vi ville få in en ny ungdomlig infallsvinkel även i jämställdhetskongresser – det verkar som att vi har goda möjligheter att lyckas med detta. Det breda intresset för kongressen berättar om en vilja att behandla ungdomsfrågor även ur ett könsperspektiv.

De som arbetar med ungdomar måste vara vaksamma på många sätt. Vi får oroande signaler om att välfärden fördelas ojämna än tidigare bland de unga. Vi måste också ta fasta på att medias, i synnerhet elektroniska medias växande roll i ungdomars liv inte har varit enbart positiv.

I elektroniska media möter ungdomar i högre grad än tidigare våld och pornografi. Detta beror dels på att internetanvändningen har ökat men också på att underhållningsmedia har förändrats. Pornografins och våldets ökade utbredning har uppenbarligen medverkat till att sexuellt ofredande av flickor och kvinnor har ökat. Varannan kvinna mellan 18 och 24 år har utsatts för ofredande under ett år. Detta framgick av en undersökning som gjordes 2005. Unga män upplever ofredande i mindre grad än kvinnorna. Men även de stöter på det till exempel i kamratkretsen. I praktiken åtminstone känner alla unga offer för ofredande eller utövare.

För att svara på dessa förändringar behövs ett mångsidigt och brett perspektiv. Könsperspektivet och jämställdhet mellan könen är en viktig del av detta mångdimensionella perspektiv. Ungdomarna är inte bara unga utan de är alltid även pojkar och flickor. Ett nyckelbegrepp vid arbete med ungdomar är könssensitivitet. Detta kommer man att tala om i en av arbetsgrupperna. Med könssensitivitet menar jag medvetandegörande om förväntningar och tankar om kön i vårt eget arbete.

Värderade seminariedeltagare,

I Finland höll vi för elva dagar sedan riksdagsval. Nu håller vi på och får en ny regering. Vi väntar på vilka konkreta satsningar den nya regeringen tänker göra på detta område. Det får vi se i den kommande regeringsförklaringen.

Nationellt befinner vi oss alltså just nu i en period av stiltje. På det nordiska samarbetsfältet har vi våra riktlinjer. Även i det nordiska samar-

betet har barn och ungdomar en central position. Barn- och ungdomsperspektivet förstärks av Nordiska ministerrådets nya strategi för barn- och ungdomssamarbete. Ett av de prioriterade områdena i strategin är jämställdhet mellan könen. Att uppmärksamma könsperspektivet även inom andra sektorer hjälper också till att bättre uppnå strategins huvudmål. Huvudmålsättningen är att göra Norden till världens bästa ställe för barn och ungdom.

Finland är Nordiska ministerrådets ordförandeland i år. Denna konferens är en del av programmet under vårt ordförandeskapsår. På jämställdhetspolitikens område arbetar vi under vårt ordförandeskapsår efter två teman. Det ena är kön och makt. Det andra är just temat för denna konferens, det vill säga kön och ungdom. Under vår ordförandeskapsperiod arrangerar social- och hälsoministeriet två expertkonferenser. Ni befinner er på den första av dem. Den andra, som handlar om utjämning av kostnader för familjeledigheter arrangeras i höst.

Förra året var Norge ministerrådets ordförandeland. Norge ville genom sin verksamhet förstärka de ungas medverkan i utformandet av den nordiska jämställdhetspolitiken. På norskt initiativ sammanställde en arbetsgrupp bestående av ungdomar från de nordiska länderna en s. k. vitbok om ungdomar och jämställdhet i Norden. Idag och i morgon fortsätter vi å vår sida med att arbeta med teman som tagits upp i boken. Arbetet med att förändra attityderna i mera jämställd riktning var en av de röda trådarna i boken. Vitbokens idéer kommer också att bearbetas till konkreta åtgärder i morgon i konferensens politikarbetsgrupp.

Till sist några välförtjänta tack. Jag vill tacka Nordiska ministerrådet för att det lyft fram detta viktiga tema samt de medborgarorganisationer som varit med i förberedelserna för konferensen och de experter som erbjudit sina insatser. Särskilt vill jag tacka Hanaholmen för ett gott samarbete och en god insats i planering och förberedelser och för lysande praktiska ramar för evenemanget. Men den kanske största insatsen för att konferensen ska bli lyckad gör i alla fall konferensdeltagarna. Just därför är det ett nöje att se att det är så många som är här. Jag vill önska intressanta konferensdagar till er alla – må de ge god färdkost för det praktiska arbetet med ungdom och jämställdhet.

Tack.

2. Unga, kön och pornografi

*Solveig Bergman*¹

Vilken roll spelar pornografi i unga nordbors vardag? Inverkar pornografin på deras förståelse av kön och relationer till det motsatta könet? Finns det skillnader i pojkarnas och flickornas pornografibruk och attityder till pornografi? De senaste åren har pornografin blivit allt mer synlig i den nordiska masskulturen, ett fenomen som kallats "pornografisering av det offentliga rummet". Frågan har lett till livlig debatt runtom i Norden och från flera håll har uttryckts bekymmer för hur denna ökande – och inte alltid frivilliga – exponering för pornografi har på barn och ungdomar. Detta är bakgrunden till att de nordiska jämställdhetsministrarna hösten 2004 beslöt igångsätta ett forskningsprojekt kring problematiken i regi av Nordiska ministerrådet. Projektet genomfördes av NIKK och avslutades hösten 2006. Forskare från hela Norden har bidragit till undersökningarna. En slutrapport kan rekvideras från Nordiska ministerrådet (både på skandinaviska och på finska).

De senaste åren har pornografin blivit allt mer synlig i den nordiska masskulturen, ett fenomen som kallats "pornografisering av det offentliga rummet". Frågan har lett till livlig debatt runtom i Norden. På flera håll har uttryckts bekymmer för hur denna ökande – och inte alltid frivilliga – exponering för pornografi har på barn och ungdomar. Detta är bakgrunden till att de nordiska jämställdhetsministrarna hösten 2004 beslöt igångsätta ett forskningsprojekt kring problematiken i regi av Nordiska ministerrådet. Projektet genomfördes av NIKK – Nordiskt institut för kvinno- och mansforskning och avslutades hösten 2006. Cand. mag. Anette Dina Sørensen och professor Susanne V. Knudsen ledde projektet och forskare från hela Norden har bidragit till undersökningarna.²

Huvudsyftet med projektet var att undersöka, hur pornografins utbredning inverkar på 14–18 åriga pojkars och flickors uppfattning om kön. Projektet bestod av tre delar:

Internet-baserade, kvantitativa enkätundersökningar utförda i Danmark, Norge, Island och Finland.

Kvalitativa undersökningar genom intervjuer (enskilda intervjuer och gruppintervjuer). Dessa utfördes i Danmark, Norge och Sverige samt på Färöarna.

Analys av medieprodukter, som har ungdomar som målgrupp. Studierna utfördes i Finland, Norge och Sverige.

¹ Mitt föredrag baserades på Slutrapporten från projektet, författad av projektledarna Anette Dina Sørensen och Susanne V. Knudsen samt deras föredrag på slutkonferensen för projektet.

² Slutrapporten från projektet kan rekvideras gratis från Nordiska ministerrådet (ANP 2006:749) på skandinaviska och finska. De tre forskarrapporterna kan beställas från NMR. Se <http://www.norden.org>

De viktigaste resultaten av projektet:

Nordens ungdomar ser på pornografi: konsumtionen av pornografi har normaliserats och betraktas som tillåtet och "naturligt". Det har dock en betydelse i vilket socialt sammanhang konsumtionen sker. Majoriteten av både flickor och pojkar anser att det fortfarande är mer "naturligt" för pojkar att intressera sig för pornografi än för flickor.

Enligt de kvantitativa studierna börjar barn och ungdomar se på pornografi tidigt, en majoritet debuterar i 12–14 års ålder. Materialet antyder att debuten kan ske tidigare idag än för några år sedan. TV och internet är de medier som de flesta nämner som de kanaler som används för att komma i kontakt med pornografi. Utbredningen av Internet har underlättat och ökat användningen av pornografi. Internet innebär anonymitet för producenter, distributörer och konsumenterna. Tillgången på gratis pornografi har ökat och tar inte hänsyn till ålder. Island och Färöarna – där pornografi är förbjudet – är inte i praktiken porrfria zoner.

Två tredjedelar av respondenterna kan betecknas som "lågfrekvensanvändare". Den tvärnordiska kvantitativa studien visar att 99 % av pojkar mellan 14 och 18 år och 86 % av flickorna har varit i kontakt med pornografi. Bland "högfrekvensanvändarna" var pojkarna i majoritet.

Undersökningarna tyder på att flickornas första erfarenheter av pornografi är av individuell karaktär, medan pojkarnas är mer kollektivt baserade med utväxling av pornografiska bilder och bruk av pornografi som en social umgängesform inom pojkgruppen. Flickor tenderar inledningsvis att se pornografi ensamma, men med stigande ålder börjar de se på pornografi tillsammans med kompisar eller pojkvänner, medan det motsatta gäller för pojkarna. De yngsta flickorna är rätt kritiska till pornografi, medan de yngsta pojkarna intar en humoristisk distans, men är dock i huvudsak positiva till det som de ser. Motiven för att se på pornografi är könsspecifika: flickorna säger ofta, att de gör det "av nyfikenhet" eller "på skoj", medan pojkarna säger att onani är deras primära motiv.

Forskarnas slutsats är att de unga inte enbart är passiva konsumenterna och att de med stigande ålder utvecklar stor tolkningskompetens och förhåller sig reflekterat till konsumtion av pornografi. De godtar inte omedelbart allt de ser. De säger sig vara medvetna om att man kan och skall skilja mellan pornografiska skildringar och den sociala verklighet man själv befinner sig i. Man kan säga att det finns en "dubbelblick" hos ungdomarna: pornografin kan fungera som sexuell inspiration, men samtidigt avvisas dess sexualitetsskildringar som förvrängda bilder på vad sexualitet i "verkligheten" är. Forskarna finner den komplexa och ambivalenta blicken hos båda könen, men den starkaste kritiken av pornografi finns hos flickorna.

Nordens unga önskar inte att pornografi skall förbjudas – men nästan 70 % anser att den bör begränsas, särskilt i sammanhang där man inte själv kan styra över exponeringen.

I projektet ingick en undersökning om finländska TV-kanaler (Jeff Hearn & Marjut Jyrkinen). Deras studie visar att olika former för pornografi förekommer särskilt på de kommersiella tv-kanalerna (inhemska och utländska), medan de statsdrivna kanalerna har färre exempel på pornografi och pornoficering. Hänvisningar till pornografi finns både i serier och dokumentärprogram. Representanter för TV-kanalerna själva anser att den generella ”översexualiseringen” i samhället har en negativ effekt på det som visas på TV.

Det är huvudsakligen flickor som ger uttryck för att pornografins kroppsbilder ger dem en känsla av osäkerhet omkring deras egen kropp. En del av flickorna anser att pojkar inspireras av pornografin till att pröva olika sexuella aktiviteter, bl. a. analsex. Pojkar säger att de sällan känner sig negativt påverkade av de ideal kring utseende och sexuella prestationer, som exponeras av pornografin. De säger också att de inte mäter sig med pornografins måttstock, varken när det gäller penisstorlek eller sexuella prestationer. De säger också att de vet att det är skillnad på de flickor de umgås med socialt och de kvinnor som representeras i masskulturen och pornografin. Likväl påverkar pornografin tydligt pojkarnas fantasi, säger forskarna. De får idéer om vad som kan ske i sängen och de uppmuntras av pornografin till att pröva olika sexuella aktiviteter.

Forskarna ser en ökad fokusing på det privata och intima i offentligheten sedan slutet av 1900-talet. Temat ”sexualitet” tränger sig allt längre fram i offentligheten med en särskild adress till de unga genom det ungdomskulturella medietillbudet. Detta syns bl. a. i de ungas självrepresentationer på Internet. Dessa dyker upp som ett fenomen på nordiska ungdomssidor på nätet i början av 2000-talet med inspiration från USA. Självrepresentationerna är en del av dagens bedömnings- och tävlingsinriktade kultur (bl. a. i dokusåpor, reality-tv, talksshows och debattprogram). Särskilt flickorna tenderar att använda sig av sexualiserade koder och referenser i sina självrepresentationer. Ungdomarna presenterar sig i offentligheten i syfte att bli poängsatta och rangordnade av andra unga, oftast på en skala från 1 till 10.

Analyserna av ungas självrepresentationer på Internet visar att flickorna använder sig genomgående av en sexuell retorik i sina självframställningar, där posering av bröst, rumpa, ansiktsuttryck osv. spelar en viktig roll. Soft core-pornografins kvinnlighetsframställningar har blivit en integrerad del av flickornas egna, offentliga iscensättningar på Internet.

Pornografin och pornoficeringen av ungdomskulturens medieutbud upprätthåller konventionella könsroller. Samtidigt finns tendenser till att könspositionerna ”glider” och blir lösa i kanten. En del av de unga flickorna berättar om hur flickgrupper tillsammans arrangerar ”pornomaratontillställningar. Också manskroppen görs idag till föremål för värdering och synliggörs i pornografin och pornoficeringen. Könspositionerna är inte statiska, utan föränderliga.

Projektets resultat visar att nordiska barn och ungdomar inte talar med sina föräldrar om pornografi. Endast 20 % säger sig ha diskuterat frågan med föräldrarna. Samtidigt betonar de unga att det är viktigt att tala med vuxna om sexualitet och pornografi för att utveckla en bättre självkänsla i förhållande till den egna sexualiteten och identiteten.

Slutligen önskar forskarna betona, att de överraskades av att undersökningarna inte tyder på egentliga skillnader mellan de nordiska länderna, trots att lagstiftningen och pornografins tillgänglighet i historiskt och kulturellt avseende visar på en förhållandevis stor internordisk variation. I den globaliserade ungdomskulturen tycks de nationella skillnaderna också i detta avseende ha minskat.

3. Välfärd och kön – Frukter från aktuell forskning

Sakari Karvonen

I mitt anförande behandlar jag könsskillnader i ungdomars välfärd och diskuterar vad dessa skillnader berättar om. Framställningen baserar sig på den sjätte årsboken i serien Ungdomars livsvillkor, utgiven i december 2006, som jag var redaktör för. Frågan i bokens titel ”Spelar könet någon roll för ungdomars välbefinnande” är retorisk och svaret är också självklart. Könet spelar en stor roll, men det är inte lika självklart, vad dessa skillnader står för. Statistik och registerdata visar, att ofärdsproblem ackumuleras kraftigt hos pojkar, men en stor del av välfärden, dess brister och ackumulering finns inte med i statistiken. Dessutom medför jämförelsen mellan könen att de faktorer som förenar flickor och pojkar osynliggörs, och den leder å andra sidan bort uppmärksamheten från sådant som boendeortens samhällsstrukturer, vilka medför skillnader inom könsgruppen. Jag tar även upp redovisningar i årsboken över iakttagelser, grundade på färska empiriska studier, som manar till att kritiskt granska vedertagna uppfattningar om könsskillnader i välfärden.

Könsskillnader i ungdomars välfärd var temat i den sjätte årsboken i serien Ungdomars levnadsförhållanden. Jag var redaktör för boken som utkom i december 2006. I bokens rubrik ställdes frågan ”Spelar könet någon roll” för ungdomars välfärd? Frågan är naturligtvis retorisk och svaret är också givet. Könet har stor betydelse, men det är inte lika självklart, vad dessa skillnader står för.

I arbetet med boken skaffade vi oss en överblick över den centrala statistiken för ungdomars välfärd och könsskillnaderna i välfärden. Undersökningen gav stöd för uppfattningen att det går särskilt dåligt för pojkarna i detta hänseende. Studien visar nämligen att pojkar oftare än flickor är såväl offer för våld som utövare av våld. Likaledes är större delen av de barn som omhändertas och som placeras utanför hemmet pojkar. Vidare får pojkar vård på grund av olycksfall 2,5 gånger mer än flickor. De syns också som utslagna ur utbildning och marginaliserade: vantrivsel i skolan, sämre skolresultat än flickorna och till sist avbruten skolgång berättar om de problem som hör ihop med skolans värld. Inte undra på alltså att det ges ojämförligt mycket mer specialundervisning åt pojkar än åt flickor.

Data om välfärd är dock bristfälliga, för de täcker bara delvis välfärdens alla dimensioner. Statistik och register berättar inte mycket om erfarenheter av samhörighet eller gemenskap; man får egentligen bara statistik över skilsmässor. Inte heller kommer det fram något om den välfärd som yttrar sig i social identitet eller självförverkligande utan i bilden av

välfärden poängteras levnadsförhållandena. Statistiska data koncentrerar sig dessutom problemcentrerat på deprivation. I statistik och intervjuer tenderar man att lägga tyngdpunkten på brister i välfärden. Däremot beskriver man sällan, om någonsin, ungdomars VÄLfärd.

Traditionellt har man förklarat anhopningen av illabefinnande hos pojkar med att flickornas deprivation är annorlunda, mindre synlig. Unga kvinnors och flickors symptom är att dra sig undan: de blir deprimerade, får ångest, begränsar sin rörelsefär av rädsla för våld. Även om det förhåller sig så enligt statistiken, ligger faran med de traditionella tanke-mönstren i att de återskapar de tolkningsramar som man avser att riva ned. I detta fall ger alltså en granskning av välfärdens könsindelning en närapå arkaisk bild av våldsamma pojkar och undergivna flickor. På 2000-talet har dock mycket förändrats i förhållandet mellan könen, varför detta inte kan vara hela bilden av flickor och pojkars välfärd.

I verkligheten vet vi väldigt lite om vad det är som får ungdomars välbefinnande att växa. Var får högstadiepojkarna erfarenheter av att lyckas? Vad är det som får flickor i pubertetsåldern att må bra? Fastän illabefinnande starkt bestäms av könet, är det troligt att könets betydelse i grundläggande erfarenheter av välbefinnande egentligen är rätt liten.

På detta tyder också vissa resultat av färsk empiriska undersökningar som redovisas i årsboken, och som manar till att kritiskt granska konventionella uppfattningar om könsskillnader i välfärden. Forskaren Maarit Pallari vid Lapplands universitet beskriver i sin artikel i boken nordfinska ungdomars erfarenheter av olika typer av renhet. Renhet är förutom halva njutningen även en väsentlig del av flickors och pojkars vardag hemma liksom av fest på ferieresor. Ungdomarna uppfattar renhet å ena sidan som ett fräscht hem och en ordnad hemmiljö. Å andra sidan innebär renhet även ett rent och snyggt ferieboende och orörd ödemarksnatur.

I detta avseende skiljer sig pojkar och flickor åt, hävdar Pallari, för rent vatten att simma i, skräpfria parker och en fräsch stuga gjorde flickorna lyckliga. Pojkarna å sin sida blir enligt henne rörda först när de står inför outforskade vildmarkslandskap. Även om en könsindeld granskning lätt spetsar till skillnaderna, är det överraskande att konstatera hur starkt renhet verkar skapa en känsla av välbefinnande och lycka hos ungdomar, åtminstone i Nordfinland.

Lika förvånande är det att lägga märke till hur lite vi vet om detta livsområdes betydelse för ungdomars välfärd. När man traditionellt talat om ungdomar har man snarare brukat ond göra sig över oordning, nedskräpning och dåligt uppförande och inte funderat över hur mycket ungdomarna i själva verket uppskattar renlighet. Värdefull kunskap åtminstone för mammor, alltså. Ungdomarna nämnde nämligen av någon anledning inte papporna som ansvariga för renheten i hemmet, utan pappornas ansvarsområde var snarare att hålla ordning på omgivningen.

I boken finns också en annan artikel, som belyser vilka element ungdomars välfärd består av. Universitetslektorerna Minna Autio och Chiara

Lombardini-Riipinen från Helsingfors analyserar vilka uppfattningar ungdomar har om en hälsosam livsstil. Ur välfärdssynvinkel är det intressant att konstatera hur stark ungdomarnas självtillräcklighet är i förhållande till hälsa. Det som präglar ungdomar, åtminstone de högskolestuderande vars uppsatser forskarna analyserar, verkar vara en stark tro på att uppbyggandet och upprätthållandet av den egna hälsan ligger i ens egna händer.

Studenterna kan hälsorekommendationerna nästan utantill och försöker följa dem efter bästa förmåga. Men till och med avvikelser från rekommendationerna beskriver de som kontrollerade återfall. Uppfattningarna om en hälsosam livsstil fördelas enligt forskarna bara i begränsad omfattning efter kön, gemensamt för både kvinnor och män är ett individualiserat etos.

Mycket få av ungdomarna funderade över de faktorer som formar hälsan oberoende av ens egna åtgärder: miljörisker, trafiksäkerhetsfaktorer, arbetshälsa osv. Vad gäller dessa ungdomars välfärd verkar det väsentliga vara tilliten till att den egna hälsan går att kontrollera. Ungdomarna, som även i andra fall har vant sig vid tanken att de resultat man uppnår, såsom framgång i studierna, främst beror på deras egna strävanden, njuter med andra ord uppenbarligen av föreställningen, att detta även gäller på hälsans område.

Omsorg i familjen, den njutning som renhet skänker och en känsla av kontroll föder alltså välbefinnande hos ungdomar, både flickor och pojkar, men detta är knappast hela bilden. När man ser på data som rapporterar olika grader av illabefinnande, borde man stanna upp och fundera även på hur man kan främja själva välbefinnandet.

När man separerar välfärd och hälsa just som en könsindeldad företeelse, måste man förutom skillnader mellan könen i välfärd och i beteenden som hänger samman med välfärd eller hälsa, även granska könens status och roller i samhället samt därmed sammanhängande institutionella praktiker, som formar välfärd och hälsa. Man ska förstå könet som ett vidare begrepp och i grunden som en social klass och inte bara som en biologisk egenskap hos individen. Det hänvisar också till det så kallade sociala könet, som förändras från kultur till kultur och från en tidsperiod till en annan. På könet stöder sig även det hierarkiska sociala system som byggts upp av förhållandet mellan män och kvinnor.

Även om man typiskt i forskning och statistik jämför flickor och pojkar, får man inte glömma variationen inom könsgrupperna. Statistiska siffrvärden beskriver inte en homogen samling flickor eller pojkar utan siffrorna bildas av flera olika slags grupper och praktiker, som delas in bland annat efter sociologiska grundegenskaper såsom bostadsort, utbildningsgrupp, familjebakgrund eller allt vanligare även etnisk grupp. Till exempel kan skillnaderna i välfärd mellan ungdomar som bor i olika områden vara betydligt större än skillnaderna mellan könsgrupperna.

Över huvud taget ska man komma ihåg när man ser på den välfärdsstatistik som handlar om deprivation, att den överväldigande delen av ungdomarna – såväl flickor och unga kvinnor som pojkar och män – är friska och mår bra. Ett exempel på hur ungdomars välfärd och kön på många sätt är invävda i varandra är social- och hälsovårdstjänsterna. Tjänsterna verkar redan nu i viss mån vara könsuppdelade såtillvida, att flickorna och pojkarna möter olika tjänster. Renodlat så möter flickorna närmast hälsotjänster och pojkarna trygghets- och socialtjänster. Denna renodling gör naturligtvis inte rättvisa åt den verkliga könsfördelningen i tjänsteutnyttjandet, till exempel är unga kvinnor mera typiska kunder vid socialbidragsluckan än unga män, men det visar hur krävande det är att i tjänsteorganisationen ta hänsyn till flickors och pojkars olika behov och skillnader i utveckling. En särskilt öm punkt är tjänsternas könssensitivitet. En förbättrad identifikation av kulturella och sociala skillnader mellan flickor och pojkar och anpassning av verksamheten efter dessa skillnader skulle också vara positivt för att förebygga en anhopning av deprivation.

4. En fundering om jämställdhet, rättfärdigandena och det som står i vägen

Steinunn Guðjónsdóttir

Har vi nått jämställdhet? Eller når vi det när som helst nu? Är detalldes runt hörnet? En fundering om jämställdhet, rättfärdigandena och det som står i vägen.

När jag var arton år gammal blev jag feminist på grund av det här.

Britney Spears sjunger:

Jag är din slav, jag kan inte stoppa det, jag kan inte kontrollera det, jag är din slav, jag kommer inte förneka det, jag försöker inte dölja det.

Jag förstod inte hur det kunde vara så att musiken slutade ha någonting med musik att göra. Såna här musikvideos tillsammans med artiklar gjorda av killarna i skoltidningen där de bad oss tjejer att använda stringtrosor så de inte behövde titta på det som de kallade för våra ”fyra skinkor” gjorde att jag började kalla mig för feminist.

Det är 7 år sen nu och sedan dess har jag läst socialantropologi och genusvetenskap och fördjupat mig i jämställdhetsdebatten. Från funderingarna om musikvideos gick jag vidare till stereotyper och könsroller, till löneskillnaden mellan könen, till antalet kvinnor i riksdagen och företagsstyrelser, till vem som har ansvar för barnen och i hemmet, och nu till slut har jag börjast fundera på pornografi och mäns sexualiserade våld mot kvinnor.

Jag har fått en helhetssyn på detta och för mig hänger de alla ihop. Jag kan inte kämpa mot en sak utan att kämpa mot de alla.

Det som jag vill göra här idag är att förmedla den erfarenhet som jag har som 25-årig kvinna som har deltagit i jämställdhetsdebatten i 7 år. Jag har stött på många hinder på vägen och det har gjort mig extremt irriterad. Bråk om legalisering av prostitution har förstört många fester för mig. Men nu vet jag att det inte är möjligt att delta i jämställdhetsdebatten utan att stöta på hinder. Trots att jämställdhet är ett erkänt begrepp i samhället, det vill säga att ingen är emot jämställdhet, ser det ut som de vill nå jämställdhet utan att behöva ändra någonting. Det är faktiskt omöjligt och därför rör man alltid om i grytan när man kämpar för män och kvinnor lika värde. Det gör att man inte alltid blir populär.

Min erfarenhet i den här fråga har gjort att jag nu vet vad jag ”får” tala om.

Jag får tala om:

- Löneskillnaden – men bara när det gäller lön för samma jobb och människor som har samma kompetens
- Kvinnorepresentation i riksdagen och styrelse – men bara om jag passar mig för att inte nämna könskvotering
- Mäns sexualiserade våld mot kvinnor – men inte om förövarna
- Barnpornografi – men inte om ”vanlig” pornografi

Ja, det finns mycket som man inte får prata om utan att allt blir helt tokigt. Som jag sa förut har jag svårt att ta dem enskilda frågorna ur sitt sammanhang och tycker alla är lika viktiga. Om jag måste peka på någonting som har speciellt med unga att göra är det sexualisering, stereotyper och utseendefixering. De här sakerna tycker jag också är de svåraste att debattera.

Här kommer ett exempel:

Den här affischen görde eleverna på lärarhögskolan på Island för sin årsfest förra året. Här är läraren och hans två elever. Ganska sexiga elever, eller hur? Den ena har skoluniform på sig och den andra leker med tuggummi som små skolflickor. På biljetten till festen kunde man sedan se hur scenariot hade utvecklats då läraren tittar med spända ögon och nöjd min på sina två elever som dansar på hans bord. På bilden ser det ut som tjejerna har tagit kontrollen över situationen. Men vi vet ju att makten i klassrummet ligger hos läraren. Jag tycker det är allvarligt att blivande lärare annonserar sin årsfest på det här sättet. Reaktionen på feministernas kritik var inte positiv. Resultatet av debatten blev att affischen ändrades men många var väldigt onöjda och var chockade över feministernas fräckhet och övertramp. På grund av att jämställdhetsdebatten till stor del tar plats på Isländska bloggsidor är det lätt att följa med debatten och dess debattörer.

Maria säger till exempel:

”Sedan är det en sak som jag inte förstår... finns det inte mycket annat som du kan sätta klorna i annat en annonser inom Lärarhögskolan och privata bloggar... jag tror på något sätt att du skulle bara slösa din tid på något annat som är viktigare!”

Det här är en vanlig reaktion som vi feminister får. ”Finns det inte något viktigare som du kan kämpa för?”

Och här har vi det mest populära reaktionen när feminister kritiserar sexualisering. Så här säger Jói:

”Jag tittade på affischen och såg en bild. Du tittade på affischen och såg porr... du sa till och med att den har en tydlig koppling till barnporr! Jag tycker det är en sjuk tankegång...”

Som sagt det är inte bilden det är fel på utan det är ju feministerna som är knäppa i huvudet.

Ja, folk är duktiga på att säga åt feminister vad de ska tänka på, vad de ska tycka och att feministernas åsikter egentligen bara är missförstånd.

Nu har vi kommit fram till det som jag pratade om tidigare. Vad man ”får” prata om och vad man inte får prata om. Bara så det är helt klart, så struntar jag i vad man får och inte. Men det har också tagit mig 7 år. Jag skulle vilja prata om några fler populära reaktioner på jämställdhetsfrågor. Inte minst för att varna för dessa svar och de förenklingar som de utgör.

1. Vi är ju nästan där nu!

Jag blev tillfrågad härom dagen varför jag vill tvinga fram en utveckling som håller på att komma av sig själv. Vi är ju nästan där nu! Då frågar jag: Vilken utveckling händer av sig själv? Jämställdhet har aldrig kommit av sig själv. I höstas presenterades ett forskningsresultat från socialdepartementet i Island om löneskillnaden mellan män och kvinnor. Där visade det sig att löneskillnaden mellan män och kvinnor där det enda som skiljer dem åt är könet hade minskat med 0,3 % de senaste tolv åren. Enligt mina uträkningar så skulle vi med denna utvecklingshastighet nå lönejämställdhet år 2634. Vi är ju nästan där nu!

2. Jämställdhet i barnsuppfostran är lösningen.

Nu är det många som vill ändra inställningen och att det ska göras på dagis. ”Vi ska inte ta till extrema åtgärder i stället ska vi få in jämställdheten på dagisen.” Då säger jag bara TOPPEN, få in jämställdhet på dagisen, integrera könsperspektiven i alla årskurser i skolan. Men saken är bara den, om vi tar mig som exempel. Nu är jag ganska ung men ändå är det jättelångt sedan jag slutade dagis. Och ska jag bara bita i det sura äpplet att jag blir orättvisst behandlad hela mitt liv för att jag hade sådan otur att jag inte är en del av den dagisgeneration som får en uppfostring med fokus på jämställdhet. Dessutom, med tanke på hur våra blivande lärare har för jämställdhetssyn får vi vänta ganska länge innan våra lärare tar in jämställdhet i skolorna.

3. Kvinnor måste...

Kristján förklarar här på en bloggsida varför det inte fanns några kvinnor i ett debattprogram på tv:

”Hur var diskussionen i tv-programmet? är det inte ämnena som spelar roll istället för könet? Kanske måste kvinnor bara skärpa sig när de väljer vilka ämnen de vill prata om.”

Jämställdhet är som sagt inte ett samhällsproblem utan ett privatproblem för kvinnor som de måste lösa själva. Men lösningen verkar tydligen vara att de måste bli män.

4. Feminister ska...

Sigurður säger så här om samma tv-program:

”Det är så klart feministernas roll att klappa oss snällt på axeln och påminna oss att det kanske inte var helt rätt den här gången.”

Som sagt, ”vi” bestämmer vad man ska kämpa för och hur det ska göras, men det är ”ni feminister” som ska göra jobbet.

5. Kön spelar ingen roll.

Joggi säger:

”För mig kunde 70 % av de som sitter i riksdagen ha fitta, grejen är, och lyssna nu: DET SPELAR INGEN ROLL!!!”

Det finns inte en ensidig lösning på hur man når jämställdhet. En sak är säker det kommer inte att hända av sig själv. Låt inte andra säga åt oss vad vi ska göra. Vi bestämmer vad vi kämpar för och hur vi ska göra det. Lycka till!

5. Barnombudsmännens paneldiskussion: Ungas välbefinnande

Ordförande: Outi Ojala, Pohjola Norden

Barnombudsman Reinar Hjermann, Norge

Barnombudsman Lena Nyberg, Sverige

Barnombudsman Maria Kaisa Aula, Finland

5.1 Sammandrag av paneldiskussion

Päivi Ojanperä

Barnombudsmannens uppgift är att se till att beslutsfattarna fattar bra beslut ur barns och ungdomars synvinkel.

I alla frågor som gäller barn måste man ta hänsyn till barnens bästa, betonar den norske barnombudsmannen Reidar Hjermann. Barnens väl är det viktigaste, och det ska kunna prioriteras framför andra saker. Den norske barnombudsmannen har en självständig ställning gentemot andra myndigheter, och han kan kritisera till exempel regeringens politik när han vill.

FN:s barnkonvention har implementerats som en del av norsk lagstiftning, och man kan därför använda den som rättskälla i domstolar. Dessutom har grooming, dvs. att chatta med barn med avsikt att utnyttja dem sexuellt, kriminaliserats i Norge. Förutom i Norge finns en sådan lag bara i Storbritannien. Hjermann påminner dock om att det viktigaste är mediefostran av barnen. Barnen måste veta när de är hotade. Porrsidorna på Internet kan vara farliga för barn, men det allra farligaste enligt Hjermann är pornofieringen av det offentliga rummet. Till exempel pornofierad reklam når alla barn i vardagslivet.

Ungdomar talar ofta om att de blir stressade. En undersökning visar att 70 % av ungdomarna upplever stress varje vecka och de som är mest stressade är flickor i åldersgruppen 16–17 år, konstaterar den svenska barnombudsmannen Lena Nyberg. Värden och värderingar flyttas över från de vuxna till de unga och barn lär sig till exempel att retas av de vuxna. I Sverige har nästan hälften av alla 13-åringar inte fått någon sexualupplysning, och Nyberg förklarade var de då fick sin kunskap om sex. I allmänhet berättade ungdomarna att de fått sina kunskaper om sex av kamrater. Och vilka informationskällor har då kamraterna? frågar Ny-

berg. Flickorna får information från veckotidningarnas sexfrågespalter, tv:s ungdomsprogram, tv-serier och filmer. Pojkarnas informationskällor är tv-program, filmer och porr. Den unge kan råka ut för porr mot sin vilja, för t. ex. spelsidor på Internet kan vara tillgängliga bara via porrsidor.

Finlands barnombudsman Maria Kaisa Aula berättade att de svenska och norska barnombudsmännens verksamhet var förebilder när det finska barnombudsmannaämbetet grundades år 2005. Den finska barnombudsmannen handlägger inte enskilda fall utan hon har till uppgift att se till att samhällspolitiken utvecklas i barnvänlig riktning och att främja barns välfärd och rättigheter på ett generellt plan. Aula betonade också stärkandet av samhälleliga strukturer för främjande av barns välfärd. Till exempel är våra kunskaper om våld riktat mot barn och utnyttjande av barn fortfarande dåliga. Det behöver införas regelbundna barnofferundersökningar i Finland. En annan viktig förnyelse skulle vara att utsträcka jämställdhetslagen till grundutbildningen.

Enligt en finsk undersökning skulle största delen av barnen vilja att de vuxna tar ett större ansvar i beslutsfattande. I bakgrunden till barns ojämlikhet finns i allmänhet brister i föräldraskap, socioekonomiskt illabefinnande, alltför mycket arbete och bortavaro. Ungdomars välfärd påverkas även av prestationstryck från omgivningen samt medias utseendefixering. I synnerhet för flickor blir barndomen kort. Flickorna använder sig också mer av mentalvårdens tjänster än pojkarna.

Barnombudsmännen betonade vikten av förebyggande arbete. För att kunna ingripa tidigt krävs det en yrkesövergripande utbildning, så man kan uppmärksamma symptomen tidigare, konstaterar Maria Kaisa Aula. Alla måste bry sig om barn och ungdomar, säger Reidar Hjermann. Det är bättre att anmäla en familj för mycket än en för lite. Exempelvis på Island finns det ett larmnummer, dit man kan ringa om man är orolig för ett barn. Detta har visat sig vara ett fungerande sätt att göra anmälningströskeln lägre.

Vi behöver ett starkare barnperspektiv i samhällsdiskussionen. Diskussion och beslutsfattande sker alltför ofta med ett vuxenperspektiv. Men även ett välvilligt vuxenperspektiv är något annat än ett barnperspektiv. De vuxnas attityd är fel, för vi tar inte barnen på allvar, konstaterar Lena Nyberg. Undersökningar visar att bara en bråkdel av barnen känner att de kan påverka. Barnen ges möjlighet att göra sig hörda så länge vuxna får höra vad de vill höra. Som vuxna måste vi vara beredda att betala ett visst pris för att höra på ungdomarna, för det är de ungas uppgift att ifrågasätta, påminner Nyberg. Man borde få barnen att medverka i till exempel ungdoms- och skolnämnder eller till och med att protestera och demonstrera.

Men finns det egentligen ett barnperspektiv, eller borde vi tala om flick- och pojkperspektiv? Enligt Hjermann är begreppet barn ett medvetet val. Barnperspektivet innehåller i sig ett mångfacetterat perspektiv.

Aula betonar också ett medvetet användande av ordet barn. Det ständiga avkortandet av barndomen leder snart till att bara de som är under skolåldern är barn och resten är ungdomar. Den finska barnombudsmannens arbete riktar främst mot flickor och pojkar under 15 år, eftersom det finns mycket mindre kunskap om dessa än om dem som är över 15 år. Flick- och pojkperspektiven står inte i strid med barnperspektivet, utan de stöder varandra.

6. Temagrupp 1: Media som ett medel främjandet av jämställdhet och välbefinnande

Ordförande:

Konsult i ungdoms- och jämställdhetsarbete Mia Hanström, Utskärgårds-tjänster

Talare:

Projektledare Per Östberg, Amphi Productions

Ansvarig förman Ville Blåfield, NYT-veckobilaga, Helsingin Sanomat

6.1 Projektet Blindspot

Per Östberg

Bilden av Norden som en jämställd region förhindrar och försvårar fortsatt arbete för jämställdhet och kvinnofrid. Berättelsen om det jämställda Norden återkommer ofta inom media och döljer de normer och värderingar som ligger till grund för ojämlik behandling. På samma sätt som media är med och upprätthåller dessa normer kan de också bryta ner och skapa nya bilder av jämställdhet, kön och ideal. I projekten Bye Bye Pornstar och Ingen ser oss används film som utgångspunkt i aktivt jämställdhetsarbete. Bye Bye Pornstar tar upp frågan om sexuellt våld bland unga och Ingen ser oss är ett utbildningsprojekt om förebyggande arbete mot mäns våld. Projekten har båda varsin film som utgångspunkt, där filmens handling sedan står i fokus för det attitydförändrande arbetet.

I Norden har vi en bild av våra samhällen som relativt jämställda. Vi ser resultaten av aktivt jämställdhetsarbete där kvinnorepresentationen ökar och där kvinnors rättigheter formellt numera likställs mäns. Samtidigt nås vi ständigt av information om att denna jämställdhet brister på oroväckande många områden. Vi ser fortfarande att det arbete som utförs av kvinnor värderas lägre än det som utförs av män, att mäns handlingsutrymme och makt inom både familje- och arbetsliv är större än kvinnors och att kvinnors fysiska och sexuella integritet inte ges samma respekt som mäns. Brottsstatistiken visar fortfarande att flickor och kvinnor dagligen utsätts för våld och trakasserier av män i sin närhet. Bristande jämställdhet mellan könen är ett stort samhällsproblem och ett tydligt tecken på att våra gemensamt definierade mänskliga rättigheter inte ser lika ut för alla. Att rådande normer gör oss blinda för missförhållanden är en

förklaring men inte en ursäkt för att inte arbeta aktivt för ökad jämställdhet i samhället.

Alla tycker att det är dåligt att vi inte lever i ett jämställt samhälle, hur kommer det sig då att utvecklingen inte går framåt i snabbare takt? Att vara uttalat antirasist är idag en självklarhet för majoriteten av alla personer med framträdande roller inom politiken, varför är det inte lika självklart att vara feminist eller pro-feminist? Och varför ses jämställdhet som en kvinnofråga? Om vi ser oss omkring i samhället och dessutom funderar över vilka positiva konsekvenser i form av makt, inflytande och materiellt välstånd bristande jämställdhet har för gruppen män klarnar bilden. Män tjänar på ojämställdhet, vare sig de tycker det är bra eller inte. För att låna ett tydliggörande exempel kan vi jämföra vårt icke-jämställda samhälle med apartheidsystemet i Sydafrika. Även om inte alla vita människor i Sydafrika tyckte att systemet var rättvist tjänade de på att det fanns eftersom de tillhörde den icke-diskriminerade och därmed privilegierade gruppen. I det fallet ansåg vi att det var självklart att vita människor inte skulle ha fördelar på grund av hudfärg. Varför är det inte lika självklart att män inte skall ha fördelar på grund av kön?

Upplevelsen av att leva i jämställda samhällen har gjort oss ovilliga att se de problem som vi måste arbeta med. I Norden har denna myt haft en cementerande effekt på jämställdhetsarbetet. Det är en berättelse vi hör om och om igen: "I Norden är det jämställt". Massmedia spelar en stor roll i reproduktionen och distributionen av denna berättelse och eftersom media är i fokus på denna konferens så vill jag passa på att prata kort om det.

"Världen är inte byggd av atomer, den är byggd av berättelser."

Om vi hör en berättelse om världen tillräckligt många gånger accepterar vi den till slut som en sanning. Till exempel, om massmedia i sina berättelser om våldtäkt i mer än nittio procent av fallen³ berättar om okända män som våldtar, tror vi till slut att en våldtäktsman alltid är okänd för den utsatta. Detta med konsekvensen att 80 % av de reella våldtäkterna, faller utanför vår föreställning om en "riktig våldtäkt". Det blir därmed svårt för någon som utsatts att definiera vad hon har varit med om. Det är något att tänka på när vi funderar varför bara 20 % av våldtäkter i Sverige anmäls till polisen.⁴

Så vad behöver vi förändra för att skapa mer jämställt Norden? Vi måste berätta andra berättelser. På samma sätt som media kan vara en bärare av berättelser som cementerar våra föreställningar kan media också vara vägen ut, och framåt. Förändringsarbete är i grunden ett stort utbildningsprojekt. Vi måste lära oss att se vilka strukturer och normer som diskriminerar kvinnor. Vi måste förändra värderingar och attityder som förhindrar eller försvårar jämställdhet. Vi måste få kunskap och möjlighe-

³ Riktig våldtäkt, David Sandberg, 2003

⁴ BRÅ, Våldtäkt, En kartläggning av polisanmälda våldtäkter, RAPPORT 2005:7

ter att själv upptäcka och ta ställning mot orättvisor. I det arbetet kan media vara vår bästa allierade.

Film som pedagogiskt verktyg underlättar för oss. Den låter alla ta del av samma berättelse och möjliggör en diskussion utifrån filmens handling i stället för deltagarnas personliga erfarenheter.

Film kan uppröra och väcka engagemang eftersom den talar till oss på många plan, både intellektuellt och känslomässigt. Ett engagemang som sedan kan kanaliseras på ett konstruktiv sätt. Filmen blir ett verktyg för att skapa diskussion om åsikter och värderingar.

Företaget jag arbetar på, Amphi Produktion, har i två större projekt tagit fram material för praktiskt jämställdhetsarbete, båda gångerna med fokus på den svåraste konsekvensen av bristande jämställdhet i vårt samhälle, mäns våld mot kvinnor. Ibland är det svårt att se hur detta är kopplat till jämställdhet. Det blir gärna en fråga som inte berör jämställdhet utan i stället en fråga om missbruk, psykisk sjukdom, etnicitet eller impulsivitet. Vi har svårt att se vår egen kultur som förtryckande, särskilt då vi fått berättat för oss hur jämställda vi är.

Vårt första projekt, *Bye Bye Pornstar* handlar om myten om våldtäkt och dess konsekvenser för våra unga och vuxna kvinnor. Materialet består av en 20 minuter lång film och ett studiematerial med kunskap om frågan och förslag till värderingsövningar. *Bye Bye Pornstar* är anpassat till grupper från årskurs åtta på högstadiet till årskurs tre på gymnasiet. Det materialet är idag med hjälp av TANE, översatt till Finska och distribueras i Finland av Tyttöjen Talo här i Helsingfors.

Vårt andra projekt, *Blind Spot*, handlar om mäns våldsutövande och kopplingen mellan våld och manlighetsideal. Vårt fokus ligger på dem som står för den största andelen våld i samhället, det vill säga män. I *Blind Spot* tar vi också upp barns utsatthet i familjer där pappa utsätter mamma för våld. Vi diskuterar den våldutsattas situation och sprider kunskap om vad det innebär att genomgå processer där våld och förtryck normaliseras i ens vardag.

Utbildningsmaterialet *Blind Spot* utgår även det från en film. Filmen är 40 minuter lång och huvudpersonen är en man som brukar våld mot sin familj. Till filmen hör ett omfattande diskussionsmaterial med kunskap och förslag på hur man efter filmvisningen går vidare och arbetar med frågan. Det övergripande syftet med *Blind Spot* är att arbeta preventivt mot mäns våld mot kvinnor. Det finns mycket att vinna på att arbeta med pojkars och mäns våldsutövning. Då män står för 90 % av allt våld i samhället så kommer det ju alla våldutsatta grupper till den, även om grundsyftet är kvinnofrid. Dessutom är det givetvis ett destruktiv beteende som får mycket negativa konsekvenser för den person som brukar våld mot andra. Materialet används idag med stor framgång både inom skolverksamhet för årskurs åtta och nio i grundskolan samt på gymnasiet. Det ligger också till grund för kompetensutveckling och vidareutbildning för personal inom till exempel socialtjänst, vård, politik och skola.

Sammanfattning:

Det går att skapa bilder och berättelser som har en positiv förändringspotential men det kräver kunskap och medvetenhet om de strukturer och normer som är förhärskande i samhället. Det kräver att vi erkänner kunskap om dessa strukturer som ett kompetensområde. Vi sätter inte en revisor på att baka bröd, för det är ju inte hennes spetskompetens, men det är förvånande ofta som människor som aldrig tidigare har reflekterat över frågan om jämställdhet anses lämpade att uttala sig och fatta beslut i frågan.

Jag är övertygad om att vi om 50 år när vi blickar tillbaka på hur vi strukturerade vårt samhälle kommer att fråga oss hur vi någonsin kunde acceptera att halva befolkningen på grund av sitt kön hade lägre lön. Hu kunde vi tillåta att kvinnor inte kunde gå ut på kvällen utan att vara rädda? Vi kommer att förfasas över hur vi kunde tillåta att så många kvinnor blev fysiskt och psykiskt torterade och misshandlade av de som skulle älska dem mest.

Men idag, med berättelsen att vi är världens mest jämställda ringande i öronen, är detta svårt att se. Avslutningsvis vill jag uppmana er: våga se och våga lära ut strukturer som diskriminerar. Benäm dem, kritisera dem och arbeta tillsammans för förändring.

6.2 Temagruppens rapport

Jussi Aaltonen

Arbetsgruppens uppgift var att diskutera medias roll i främjandet av jämställdhet och ungdomars välfärd. Ordföranden Mia Hanström underströk att jämställdhet är en ständig resa, som inte går vidare av sig själv. Det krävs medverkan av alla, en bred utbildning och att lära på nytt. Vi måste fundera på hur media kan användas konstruktivt.

Helsingin Sanomat är Finlands största dagstidning, och den har 420 000–470 000 läsare varje dag. Helsingin Sanomats NYT-bilaga är en veckobilaga som främst riktar sig till 15–34-åringar. Tf chefen för NYT-bilagan Ville Blåfield reflekterade i sin inledning över hur man tar hänsyn till jämställdhet i det dagliga redaktionsarbetet. Fortfarande är det självklart att intervjua en man när det gäller frågor om makt. Det centrala jämställdhetsproblemet som man står inför på Blåfields redaktion är den klart mindre andelen kvinnor bland intervjupersoner jämfört med män. På NYT-redaktionen har man medvetet försökt komma på ämnen för kvinnliga intervjupersoner, men trots alla ansträngningar har bara 36 % av de intervjuade i s. k. stora artiklar varit kvinnor.

Blåfield tar för det andra upp mäns och kvinnors olika roller i intervjuerna. På tidningssidorna syns männen som beslutsfattare, kvinnorna får ofta en konstnärsroll. Men detta är inte enligt Blåfield NYT-bilagans

önskeläge. Han funderar på om journalister bör rapportera om samhället som det kommer gående emot en, eller borde journalisterna försöka förändra det med attitydfostran. Journalisten intar lätt rapportörens roll.

Med en indelning i män och kvinnor är jämställdhetsproblemen fortfarande lätta att observera och räkna. Granskningen blir mera komplicerad när man utöver kön tar hänsyn även till frågor som hänger ihop med olika slags minoriteter och mångfald. Vi journalister betraktar oss själva som jämställda, men i vårt tänkande finns det blinda fläckar, konstaterar Blåfield. Till exempel intervjuar man en invandrare oftast bara på grund av att han är invandrare eller en fråga som innehåller ett heteroantagande kan på grund av journalistens obetänksamhet sluta med en gallup eller intervju.

Blåfields erfarenhet är att flickor har ett aktivare förhållande till media än pojkarna. Flickorna söker mycket aktivare än pojkar till artikelserier som handlar om ungdomar, och flickornas ansökningar är bättre än pojkarnas. Pojkar har man varit tvungna att aktivt leta efter.

Världen är inte uppbyggd av atomer utan av berättelser. När vi hör en berättelse om världen tillräckligt många gånger, tror vi att den är sann, konstaterar Per Östberg. Vi tror att samhället är jämställt, eftersom man säger så hela tiden. Därför är det inte lätt att lägga märke till missförhållandena. Per Östberg är filmproducent från Göteborg. Hans filmer *Bye bye pornstar* och *Ingen ser oss* är jämställdhetsprojekt som genomförts i form av filmer. Han menar att man måste lära sig att använda media som en positiv kraft i främjandet av jämställdhet.

Man måste berätta ett annats slags historier för världen och media måste också ha ett ansvar. Media ger ofta en förvanskad bild till exempel av sexuellt våld. Nästan alla nyheter om våldtäkter handlar om s. k. parkvåldtäkter, fast dessa bara utgör en bråkdel av alla våldtäkter. I verkligheten är offret i 80 % av våldtäkterna bekant med förövaren. Östbergs film *Bye bye pornstar* är en 20 minuters film som riktar sig till högstadie- och gymnasieungdomar och som tar upp och krossar myter om sexuellt våld.

Med film kan man berätta nya historier och försöka ändra på attityder. En film väcker känslor och tankar. Den är ett hjälpmedel för att tryggt kunna berätta om sina egna upplevelser och känslor. Vi kan skapa motbilder till de dåliga bilder som andra media visar, men först måste vi erkänna de strukturer och normer som upprätthåller ojämställdheten.

Mäns våld mot kvinnor är fortfarande ett mycket ömtåligt diskussionsämne. I filmen *Ingen ser oss* behandlar Östberg det våld som män brukar mot sina närmaste och särskilt förhållandet mellan våld och maskulinitet. Filmen har öppnat ögonen på många för dessa frågor. Genom att se filmen *Ingen ser oss* har bl. a. svenska tandläkarmottagningar fått hjälp att observera könsblinda fläckar i sitt arbete, till exempel att lägga märke till våld som riktas mot kvinnor. När vi marknadsför produkten, säljer vi också tanken på hur viktigt det är med jämställdhet, konstaterar Östberg.

I diskussionen kom det fram oro för transpersonernas ställning när man diskuterar om jämställdhet mellan könen. Det som är vanligt i samhället behöver inte vara normalt. Med små genusmedvetna nyanser får man fram stora skillnader till exempel i tidningsintervjuer och reklam. De dolda budskapen blir ännu mera dolda ju mer finfördelad granskningen är jämfört med enbart könsindelning. Å andra sidan sjunker de ordlösa dolda budskapen djupare när den unga känner skuld för sitt eget fysiska väsen eller sin sexuella läggning. Man önskade också mera plats för mediekritisk fostran i skolundervisningen. I synnerhet behövs det mallar för god praxis.

Mia Hanström berättade om metoden Allt är möjligt, där man kritiskt behandlar de bilder som syns i media. I projektet går man tillsammans med ungdomarna igenom olika beskrivningar av könsroller, man gör medieanalyser exempelvis av hur pojkar vanligtvis avbildas och framställs. Ungdomarna får också själva fotografera med digitalkamera och skapa nya bilder av pojkar och flickor. När vi bad pojkarna välja ut mansbilder i media som retade dem, lade vi märke till att en glad man som log på bild retade pojkarna och att poserade män misstänktes vara bögar, berättar Hanström. Att behaga åskådaren passade inte enligt pojkarna ihop med mansrollen.

Som exempel på nordiskt samarbete nämndes webbplatsen www.dvoted.net, där ungdomar som gör film kan publicera sina filmer. Webbplatsen erbjuder också mentorhjälp av vuxna filmare. Fler pojkar än flickor har hittat fram till dvoted-webbplatsen och för närvarande är det mest pojkarnas filmade historier som berättas på webbplatsen. En målsättning med projektet är därför att få med flickorna mera aktivt. De som arbetar med ungdomar i Norden skulle kunna hjälpa även flickorna att hitta till denna webbplats.

Flickor och pojkar måste få kritisk information om kön, makt och våld. Men de vuxna måste först klara ut dessa ting för sig själva. Hanström påminner om att utgångspunkten för ungdomsarbetet måste vara att främja de ungas hälsa. Det är viktigt att förstå att den strukturella ojämställdheten inte finns där borta någonstans, utan den finns här i vår vardag.

7. Temagrupp 2: Könsmedvetenhet som en utmaning i arbetet med unga

Ordförande:

Susanna Ruuhilahti, Flickornas hus

Talare:

Varpu Punnonen, projektkoordinator, Settlementungdomarnas förbund
Saija Holm, Pojkarnas värld/Settlementungdomarnas förbund

7.1 Genussensitivitet som utmaning i arbete med ungdom

Varpu Punnonen

Vårt kön och föreställningarna om kön inverkar på hur vi bemöter varandra. Kön och föreställningar om kön har stor betydelse för mänsklig interaktion och handledning, därför är det viktigt att granska könets betydelse.

Världen är olika för flickor och pojkar. Ända från födseln blir flickor och pojkar behandlade olika, och detta inverkar även på vad som anses vara godkänt uppträdande för flickor och pojkar. Detta i sin tur har stor betydelse för om flickor och pojkar känner sig accepterade när de möter olika svårigheter och söker hjälp för dessa.

Med socialt kön menas att vår uppfattning om kön byggs upp genom social interaktion. I förskolor, skolor och i ungdomsverksamhet ges flickor och pojkar ofta olika slags möjligheter att förverkliga sig själva. Men är de tillräckliga, stödjande och lika de unga själva eller är de fack som begränsar de ungas utrymme? Vad är till exempel tillåtet att göra för flickor i ungdomsverksamhet eller i skolan?

Kritiskt tänkande som utmaning i genus sensitivt arbete I genus sensitivt arbete strävar man efter att riva den starkt könsindelade, tudelade världen. I vårt arbete måste vi vara på vår vakt så vi inte av misstag återskapar det system vi ska riva, utan att vi utvecklar både flickor och pojkar till hänsynstagande och stödjande individer.

Vad planerar vi för verksamhet åt flickor och pojkar? Erbjuder vi aktiviteter och handledning åt alla slags flickor och alla slags pojkar? Är vi öppna för alla slags sätt att vara flicka, pojke eller någonting annat?

I genus sensitivt arbete är det viktigt att stötta såväl ungdomar som föräldrar, flickor och pojkar, kvinnor och män i att samverka på ett jämlikt sätt med varandra. Vare sig vi vill det eller ej innebär detta ofta automatiskt ett kritiskt förhållningssätt till rådande förhållanden. Det medför ofta spänningar mellan ett "bevarande" arbetssätt och det nya arbetssättet, vilket kan leda till utmaningar och spänningar hos många som arbetar med utveckling. Då finns det skäl att fråga sig om organisationen har förutsättningar och vilja till en sådan förändring. Kan man

alltså i ungdomsarbetet tala öppet om jämställdhet mellan könen eller är det klokare att hitta på alternativa uttrycksätt?

Personal, organisationer och intressenter som medverkar i genussensitivt arbete gör klokt i att börja med att fundera över sina egna föreställningar om män, kvinnor, flickor och pojkar. Om vi tror att vi behandlar flickor och pojkar jämställt och jämlikt, hur märks denna strävan efter jämställdhet i vår verksamhet? Skapar vi möjligheter för en jämbördig verksamhet för båda könen som ger lika möjligheter att bli hörda?

Flickor och pojkar tillåts olika saker, vilket gör att könet kan bli ett hinder i människors möjligheter att förverkliga sig själva. Vår uppfattning om kön byggs upp genom social interaktion. I förskola, skola och fritidsverksamhet har flickor och pojkar ofta tillgång till olika slags möjligheter att förverkliga sig själva. Men är dessa möjligheter tillräckliga, stimulerande och anpassade för ungdomarna eller är de fack som begränsar ungdomarnas eget utrymme? Vad är tillåtet för flickor i fritidsverksamhet eller skolan? Får flickor ta plats, dominera och skrika? Eller får en flicka vara känslig och trots det bli tagen på allvar, eller måste hon vara en högljudd tuffing för att bli hörd? Kan en flicka spela ishockey? Och vilket uppträdande, vilket lynne, vilka fritidsintressen och yrkesval förväntar man sig hos pojkar? Får en pojke gråta, gå klädd i kjol, dansa balett eller vilja bli sjuksköterska eller frisör utan att få en stämpel på sig? Får pojkar och flickor som har en "egen stil" stöd när de behöver det? Om en flicka som är känd som en "hårding" blir utsatt för sexuellt våld, vilken inställning till henne har de vuxna som ska hjälpa henne? Om en pojke blir utsatt för sexuellt ofredande, hur förhåller man sig till honom? Vad får han för hjälp?

I genussensitivt arbete strävar vi efter att riva ned den värld som är strikt tudelad efter könstillhörighet. Detta arbete kräver noggrannhet, eftersom det finns en risk att vi återupprepar det system som vi har för avsikt att riva, utveckla och förnya så det blir ett system som stöder och uppmuntrar både flickor och pojkar.

I genussensitivt arbete är en central idé att stimulera unga kvinnor och män att vara sig själva och samverka med varandra i ett jämbördigt interaktionsförhållande. Vare sig vi vill det eller inte är det oundvikligt att det i denna uppmuntran till självständighet ofta ingår även en kritisk attityd till rådande förhållanden.

Det är viktigt att ställa frågan om man förstår att det genussensitiva arbetssättet är en resurs, ett verktyg för att utveckla det egna arbetet och ett verktyg för att inplantera en mera jämställd och pluralistisk kultur i ungdomsarbetet. Eller återgår den könsuppdelade verksamheten till traditionella mallar, flickaktiga makeuplekar "för tjejer" och pojkaktig lek med bilar "för killar", utan någon reflektion över ens egna uppfattningar om kön och utan problematisering av kön och olika slags roller? Eller ser man en möjlighet att få pröva på olika identiteter och att söka efter en identitet, där man har chansen att söka och finna sätt att vara pojke

och/eller flicka som passar en själv, antingen de är traditionella eller mindre traditionella?

Det är viktigt för vuxna som arbetar med ungdomar att reflektera över sitt eget arbete, att observera om man förhåller sig på ett likvärdigt sätt till flickor och pojkar, om man skapar möjligheter för en jämbördig verksamhet för ungdomar av båda könen och ger lika möjligheter för dem att bli hörda. Det genussensitiva arbetssättet, respekt och värdesättande av individen är viktigt att behärska, särskilt för de vuxna som möter flickor och pojkar med särskilda behov. Forskningen har visat på depressioner hos flickor (Enkäten Hälsa i skolan 2006), dåliga skolresultat hos pojkar och vuxna aktörers könsblindhet (se t. ex. Lahelma 2003, 232; jfr. Lahelma 2005, 20). Det behövs alltså ett genussensitivt yrkeskunnande.

Sinuksi-projektet, ett exempel på genussensitivt projektarbete

Sinuksi-projektet (projekt för genussensitivt socialt ungdomsarbete) som Settlementungdomarnas förbund startade år 2004 strävar efter ett närmande mellan socialt ungdomsarbete, arbete med flickor och pojkar och annat genussensitivt arbete som bedrivs inom settlementrörelsen och på andra håll, och att utvidga, öppna upp och sprida ett genusmedvetet tankesätt tillsammans med andra aktörer. Det viktigaste målet är att förbättra förmågan att upptäcka flickors och pojkars behov av stöd, ”öppna ögonen” hos vuxna som arbetar med ungdomar samt skapa metoder och utrymmen för flickor och pojkar att föra fram sina bekymmer.

I Settlementungdomarnas förbunds Sinuksi-projekt arbetar man med genussensitivt förebyggande av diskriminering med hjälp av flick- och pojkgropper, nationella, regionala och lokala seminarier och kurser. Dessutom är man aktiv i olika nätverk som arbetar med att öka ungdomars välfärd tillsammans med settlementrörelsen och andra organisationer, yrkeshögskolor, universitet och regionala aktörer. Genom att utbilda pedagoger och gruppleadare sprider man tankar om genussensitiva arbetssätt och verksamhetsmodeller till professionella, frivilliga och studerande som arbetar med ungdomar. Könsroller, genussensitiviteten som idé och vilka förmågor som är nyttiga i ledararbetet undersöker man också med hjälp av övningar i att uttrycka sig bl. a. med drama, foto, teckning och film.

Settlementungdomarnas förbunds Sinuksi-projekt har som ”målsättning att åstadkomma en sammanhängande helhet och verksamhetsmodell bestående av socialt ungdomsarbete och ett genussensitivt förhållningssätt, en modell som så småningom kan spridas över hela Finland. Framtidsutmaningen ligger i att i samarbete med andra aktörer göra socialt ungdomsarbete och ett genussensitivt förhållningssätt till en bestående del av det ungdomsarbete som bedrivs i settlementrörelsen och i Finland. (Punnonen 2005). Ett närmande mellan det genussensitiva arbetssättet och det sociala ungdomsarbetet är krävande och möter många olika slags

förväntningar. Därför har begreppen genussensitivitet och socialt ungdomsarbete öppnats upp i Sinuksi-projektet med hjälp av en mängd skrifter, övningar, diskussioner och kurser i ämnet. (Punnonen 2006).

Hur hittar vi arbetssätt för ungdomar och vuxna som arbetar med ungdomar, som överbryggat och utmanat stereotypiska sätt att vara för flickor och pojkar? Om vi inte sätter så snäva gränser för vad det innebär att vara flicka och/eller pojke, så uppnår vi mer. Vi får möjligheter att förverkliga oss själva och våra verkliga intresseinriktningar och anlag. För detta behöver dock ungdomarna stöd av vuxna och ett aktivt uppvisande av olika exempel. Om det bara erbjuds ett exempel på kvinnlighet och manlighet, är det svårt att hitta alternativ och svaret på alternativlösheten kan bli att det slår över i revolt. Aktiva eller vilda flickor och blyga eller känsliga icke-aktiva pojkar behöver uppmuntrande exempel på att det finns många olika sätt att vara och uppföra sig som flicka och pojke. Det är också bra att pröva på olika övningar i sätt att vara som är typiska eller anses typiska för det motsatta könet.

De kvinnliga och manliga ledare som arbetar med ungdomar skulle aktivt kunna låta flickor och pojkar bli bekanta även med mera "otraditionella" flick- och pojkaktiviteter. Slutligen är det en fördel att både pojkar och flickor har stimulerats både till att vara känsliga och att vara modiga, till exempel i aktivitetsgrupper för flickor och känslogrupper för pojkar. Gruppen, i synnerhet den av samma kön, är naturlig för ungdomar att identifiera sig med, varför det är lämpligt att arbeta via gruppen i synnerhet med de flickor och pojkar som av en eller annan anledning har en försvagad känsla av livskontroll. När man arbetar med ungdomar måste man i stor utsträckning granska värderingarna och attityderna hos de vuxna som arbetar med ungdomar.

Källor

Som grundmaterial till denna text har använts följande artikel:

Varpu Punnonen (2007): Sukupuolisensitiivinen sosiaalinen nuorisotyö [Genussensitivt socialt ungdomsarbete]. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76. [I Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (red.) Ungdomsarbete skall utföras. Metodernas grunder, gränser och möjligheter. Ungdomsforskningsnätverket/ Föreningen för ungdomsforskning, publikationer 76.]

Övriga källor

Kouluterveyskysely [Enkäten Hälsa i skolan] (2006) <http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/index.htm> (Besökt 29. 3. 2007)

Lahelma, Elina (2003) Koulutusteiden risteysasemilla: pysyvyyksiä ja muutoksia nuorten suunnitelmissa [Utbildningsvägarnas knutpunkter: beständighet och förändring i ungdomars planer]. Kasvatus 34 (3) 230–242.

Lahelma, Elina (2005) Kaverisuhteiden merkitys koulussa [Kamratförhållandenas betydelse i skolan]. Teoksessa Eija Leinonen (toim.) opetuksen ja ohjauksen tasa-arvoiset käytännöt –sukupuolen

huomioiva opas kasvatuksen arkeen [I Eija Leinonen (red.) Jämställda metoder i undervisning och handledning – köns-sensitiv guide till uppfostrans vardag]. Uleåborg: Uleåborgs universitet. <http://www.kajaaninyliopistokeskus.ou-lu.fi/proj/womenit/opetuksenjaohjauksentasaarvoiset-kaytannot.pdf>. (Besökt 23. 3. 2007)

Punnonen, Varpu (2005). Sinuksi-projektin väliraportti [Sinuksi-projektets delrapport] 2004. Helsingfors: Settlementungdomarnas förbund rf. Punnonen, Varpu (2006). Sinuksi-projektin väliraportti [Sinuksi-projektets delrapport] 2005. Helsingfors: Settlementungdomarnas förbund rf.

7.2 Fredi. Pojkar, jämställdhet och mänskliga rättigheter – undervisningsmateriel

Saija Holm

I början av juni utkommer Fredi – pojkar, jämställdhet och mänskliga rättigheter – ett utbildningsmaterial, som tar upp frågor om jämställdhet och mänskliga rättigheter ur pojkars och mäns synvinkel. Fredi har producerats inom projektet Pojkarnas värld, som koordineras av Settlementungdomarnas förbund.

Könssensitivt jämställdhets- och mänskliga rättighetsarbete har inte som mål att skilja pojkar och flickor åt eller dela upp alla mänskliga rättigheter i ”dina och mina” särskilda eller konkurrerande rättigheter och skyldigheter. Målet är att få alla att delta i byggandet av ett samhälle som respekterar jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Fredi-materialet riktar sig främst till lärare i grundskolans högsta klasser och gymnasiet, ungdomsledare och andra som arbetar med ungdomar, men den ger alla som är intresserade av jämställdhet och mänskliga rättigheter en möjlighet att titta in i pojkarnas värld.

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 1.

Respekt för mänskligheten, jämställdhet mellan individer och motstånd mot diskriminering är centrala principer i de mänskliga rättigheterna. Målet för de mänskliga rättigheterna är att försäkra varje människa ett människovärdigt liv.

Jämställdhet och mänskliga rättigheter har vanligen diskuterats ur flickors och kvinnors perspektiv. Orsaken är tydlig: flickornas och kvinnornas ställning i samhället har traditionellt varit svag. Men även männens medverkan i jämställdhetsarbetet är viktig. Ett jämställt samhälle som respekterar mänskliga rättigheter erbjuder alla sina medlemmar likvärdiga förutsättningar att leva och förverkliga sig själva. Att bygga ett sådant samhälle är en sak för alla och ett privilegium för alla.

Projektet *Pojkarnas värld* tog sin början år 2004. Då utkom utbildningsmaterialet *Friedu – flickors och kvinnors mänskliga rättigheter*. *Friedu*s skapare konstaterade att det behövdes ett material för mänskliga rättighets- och jämställdhetsfostran som även tog upp pojkars och unga mäns

perspektiv. Redan innan projektet beviljats finansiering började en grupp planera för produktionen av ett globalt undervisningsmaterial om jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Materialet, som skulle behandla pojkar, jämställdhet och mänskliga rättigheter, döptes redan från start till *Fredi*. *Fredis* och *Friidus* målsättning är inte att separera pojkar och flickor eller dela upp allas mänskliga rättigheter i "dina och mina" särskilda eller motsatta rättigheter och skyldigheter. Målsättningen med materialen är att få alla att vara med och bygga upp ett samhälle som respekterar jämställdhet och mänskliga rättigheter.

När man talar om jämställdhet slutar det ofta med att man betonar den ena könets perspektiv eller negligerar skillnaderna mellan könen i så hög grad att hela könsfrågan till sist försvinner. Utgångspunkten för ett köns-sensitivt arbete är att identifiera skillnaderna utan att gradera dem på en värdeskala. Det köns-sensitiva ungdomsarbetet strävar efter att identifiera pojkars och flickors särskilda behov och problem. Att identifiera särskilda behov och problem gör det möjligt att stärka ungdomars individualitet.

Under de senaste åren har man i jämställdhetsarbetet i allt större utsträckning börjat ta hänsyn till pojkarnas och männens situation. På global nivå är konkreta uttryck för detta FN:s kvinnokommissions (CSW) slutkommuniké från 2004 och Europarådets vägkarta för jämställdhet för åren 2006–2010. I båda dessa dokument poängterar man betydelsen av männens medverkan för att uppnå jämställdhet mellan könen. På nationell nivå har jämställdhetslagen garanterat jämställdhet mellan könen i Finland redan i tjugo års tid.

Men männens medverkan i jämställdhetsdiskussionen måste innebära något mer än att bara ta fram männens problem. Man måste kritiskt granska begreppet manlighet och även ta hänsyn till det faktum att män inte är en enhetlig, homogen grupp. Traditionellt har normen för manlighet varit en vit, heterosexuell, frisk man av medelklass med arbete och familj. Denna norm utesluter en mycket stor mängd män. *Freds* målsättning är just att synliggöra mångfalden i att vara pojke och man och därigenom emancipera alla slags pojkar.

Freds utgångspunkt är uppfattningen om människan som en könslig och sexuell varelse. Könet är inte enbart biologi utan en socialt uppbyggd konstruktion. Det påverkas av tiden vi lever i, kulturen vi växer upp i och de sociala interaktionsförhållanden vi knyter med andra människor.

Ända från födseln betonas i alla samhällen skillnaderna mellan könen. Det syns i daghem, skolor, val av fritidssysselsättningar, media och senare även i val av utbildning och yrkesinriktning. Som ett mönsterland för jämställdhet har Finland t.ex. av EU uppmanats att vidta åtgärder för att bryta ned segregationen i arbetslivet. Normeringen hos de stereotypiska könsrollsförväntningarna är begränsande och fjättrar människornas verkliga potential.

Att avslöja stereotypier är första steget i att bryta ned könsroller. Genom att avslöja manlighetens trånga och konstgjorda gränser ger man ungdomar kraft att handla annorlunda. Var och en bör ha rätt och skyldighet att handla enligt sina egna förutsättningar och intressen.

Traditionellt har man tillåtit att pojkar har ett mera aggressivt uppträdande än flickor och man har uppmuntrat dem till konkurrens, fysiskhet och aktivitet. Däremot har man lärt dem att dölja eller förkväva sådana egenskaper som betraktats som feminina. T. ex. att identifiera, benämna och uttrycka känslor är egenskaper som pojkar inte traditionellt uppmuntrats till att visa upp. I vårt nuvarande samhälle, där emotionell intelligens och social kompetens har större betydelse än tidigare, är förmågan att identifiera och visa känslor viktiga för alla människor.

I *Fredi*-materialet utgår man ifrån att en människa som känner sig själv, som uppskattar sig själv och respekterar sina egna rättigheter har förmåga att känna empati och även respektera andra människors rättigheter. Med hjälp av berättelserna, statistiken och övningarna i *Fredi* försöker man för det första konkretisera litenheten i den värld som media släpper igenom och för det andra strävar man efter att genom små inblickar i ett annat slags värld stärka ungdomarnas empatiförmåga och skapa en mer jämställd värld. Utbildningsmaterialet är främst riktat till lärare i grundskolans högre klasser och på gymnasiet, till ungdomsledare och andra som arbetar med ungdomar, men det ger alla som är intresserade av jämställdhet och mänskliga rättigheter en möjlighet att kika in i pojkarnas värld.

Arbete som har lika värde som mål förbättrar inte bara olika minoritetsgruppers eller kvinnors ställning, utan det är till nytta även för pojkar och män. Könssensitivt jämställdhets- och människorättsfostrande arbete som görs till förmån för pojkar och män gynnar i första hand pojkarna och männen själva, men arbetet gynnar även flickor och kvinnor. Jämställdheten behöver alla och alla behöver jämställdheten.

7.3 Temagruppens rapport

Päivi Ojanperä

Varpu Punnonen från Settlementungdomarnas förbund presenterade Sinuksi-projektet, som har till uppgift att sprida ett genussensitivt arbetssätt. I projektet strävar man efter att lyfta fram könsrelaterade stereotypier och initiera en diskussion om dem för att vuxnas arbete med ungdomar inte ska påverkas av stereotypier. I projektet har man funderat över vad en könsblind praxis innebär för den flicka eller pojke som behöver stöd och vad det blir för följder om alla behandlas på samma sätt. Sinuksi-projektet är ett regionalt projekt, där man har tagit hänsyn även till regionala särfrågor. Saija Holm från Settlementungdomarnas förbund presen-

terade det studiematerial som finns som stöd för genussensitiv uppfostran och handledning samt Fredi-projektet. I maj utkommer Fredi, ett studiematerial om mänskliga rättigheter och jämställdhet, riktat till dem som arbetar med pojkar. Motsvarande studiematerial om mänskliga rättigheter och jämställdhet riktat till flickor heter Friidu och utkom år 2004. I studiematerialet utgår man från genussensitivitet, som grundar sig på hänsynstagande till särart, betonande av människans mångsidighet och jämbördigt värdesättande av olikhet. Som bakgrund till människorätts- och jämställdhetsuppfostran finns tanken att bara en människa som kan värdesätta sig själv är förmögen att värdesätta även andras rättigheter. De som producerat studiematerialet har som målsättning att göra flickor och pojkar starkare med hjälp av genussensitiv uppfostran.

Efter inledningarna diskuterade arbetsgruppen genussensitiv handledning och dess betydelse. Arbetsgruppens diskussioner var mycket aktiva och engagerade. Framför allt diskuterade arbetsgruppen hur man kan förena genussensitivitet med det egna arbetsområdets substans. Att förena perspektivet med det egna arbetet sågs som mycket viktigt men samtidigt mycket svårt. I diskussionen togs på många olika sätt upp de möjligheter som genussensitiv handledning erbjuder bl. a. inom terapiarbete, estetisk fostran och socialt arbete. Arbetsgruppens medlemmar var eniga om att det borde erbjudas mer utbildning i genussensitivt handledning och god praxis och att man borde informera brett om detta till alla som arbetar med ungdomar. I arbetsgruppen uttryckte man oro över hur man skulle nå ut med genussensitivitetsperspektivet till exempelvis lärare och barnläkare.

Det konstaterades i diskussionen att det är viktigt att synliggöra individen och erkänna könets mångfald, så att man inte utgår från att alla flickor och alla pojkar är inbördes lika och så att man inte behandlar alla på samma sätt. Arbetsgruppen såg det som särskilt viktigt att erbjuda en mångfald av möjligheter till flickor och pojkar så att de kan välja vad de vill. Det är synnerligen viktigt att bli medveten om sina egna stereotypier, så att inte stereotypierna styr ens eget arbete. Arbetsgruppen poängterade vikten av att se även män och pojkar som ett kön och erkänna mäns och pojkars särskilda behov.

Arbetsgruppens medlemmar formulerade fem råd till en bra arbetsgivare om ett genussensitivt arbetssätt. Enligt smågruppens förslag gjordes följande sammanfattning av Gyllene regler för goda handledare

- 1) var vuxen – uppfostra först dig själv
- 2) erkänn könets betydelse
- 3) se individen bakom könet
- 4) var medveten om dina egna stereotypier och ifrågasätt även andras stereotypiska tänkande
- 5) erbjud möjligheter att bryta gränser och bryt själv gränser

8. Temagrupp 3: Beaktande av den etniska mångfalden

Ordförande och inledningsanförare:

Konsultchef Soledad Piñero Misa, Amartya Norden

8.1 Temagruppens rapport

Maria Forslund

Syftet med den tredje workshopen var att ge ökad insikt i hur identiteter och fördomar relaterar till diskriminering, hur ett intersektionellt perspektiv påverkar jämställdhetsarbetet samt vikten av att uppdatera den nordiska identiteten för att bättre kunna möta det vi lever i idag.

Arbetsmetoden i den tredje workshop gruppen var interaktiv där ledaren drog ett antal upplevelsebaserade övningar som sedan varvades med teorikunskap och gemensam reflektering över temat. Det att relationen mellan mångfald och jämställdhet anses och görs ofta svår beror på att den inte anses vara så viktig. Meningen med de interaktiva övningarna var att alla borde lära sig att leva som man lär och implementera sina principer i livet.

Den första övningen bestod av ett självpussel där var och en reflekterade över sin identitet och sina egna fördomar samt hur dessa relaterade sig till diskriminering. Poängen var att en människa är som ett pussel, först som hel kan man få bilden synlig och känna någon. Då man godkänner att alla har flera olika identiteter kan man också se att även invandrare i de nordiska länderna och de traditionella ”nordborna” har förutom skillnader också många likheter. Då man enbart fokuserar på skillnader upprätthåller man ett visst förtryck mot minoritetsgruppen.

Den andra interaktiva övningen diskuterade olika ramar av fördomar, som definierades som felaktiga uppfattningar om sakförhållanden. Som exempel i övningen användes homosexuella, finlandssvenskar, invandrare, politiker, muslimer och blondiner. En politiker ses ofta som en medelåldersman som inte ger direkta svar på frågor och som är oäkta, någon man inte kan lita på. Muslimerna ses igen som mycket starkt religiösa, någonting annorlunda och associeras ofta med araber och slöjor. Detta ledde gruppen in på att det finns både positiva och negativa värderingar som påverkar våra attityder. Ingen är fri från fördomar utan de tar sig uttryck i olika former. Antingen är de öppna eller dolda, men poängen är den samma.

Diskussionen fortsatte vidare till temat intersektionalitet var maktstrukturer och andra nominerande faktorer påverkar varandra. Kön i likhet med klass, etnicitet, sexualitet etc. uppträder aldrig som en renodlad relation. Det finns skillnader inom olika grupper som påverkar utfallet. Det är viktigt att vara medveten om de olika nominerande faktorerna för att inte t. ex. i strävan efter att nå jämställdhet mellan könen enbart fokusera på den existerande obalansen utan även försöka studera de andra nominerande faktorerna samt minnas andra viktiga mål man eftersträvar.

Workshopen diskuterade även den nordiska identiteten ur ett etnicitetsperspektiv. Beaktandet av etnisk mångfald innebär beaktandet av mänskliga rättigheter. Gruppen diskuterade frågan "när är man nordisk"? De flesta svenskar har invandrarbakgrund och de flesta invandrare är svenskar. Ifall man på allvar önskar se förbi generaliseringar och inte falla för fördomar skulle det vara viktigt att inte skilja mellan dessa två grupper. Gruppen diskuterade även demonisering vs. idealisering av den egna kulturen jämfört med en annan främmande kultur samt hur denna VI-DOM motsättning fungerar även åt andra hållet. Vid omstrukturering av den nordiska identiteten räcker det inte med medvetenhet om de andras lika värde utan det borde göras synligt genom erkännande av de andra. Trots att likvärdig behandling i sig är viktig får man inte blanda det med erkännande av den andra. Likvärdig behandling av alla individer, oberoende av t. ex. kön och kultur, förtrycker de individuella olikheterna som utgör själva grunden för människans autenticitet.

9. Temagrupp 4: Hur fortsätter vi?

Ordförande:

Medlem av Vitbok-arbetsgruppen Petra Erkkilä

Talare:

Seniorrådgiver Erik Hauglund, Barne- og likestillingsdepartementet,
Norge

Koordinator av Vitbok-arbetsgruppen Kristina Arnesen

9.1 Temagruppens rapport

Anders Hulden

Under det norska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2006 beslutade man sig för att i högre grad prioritera jämställdhetsfrågor bland ungdomar i Norden. I februari 2006 tillsattes en arbetsgrupp bestående av ungdomar från alla nordiska länder för att ta fram en vitbok under temat unga och jämställdhet. På en konferens i Tønsberg i maj samma år överläts resultatet åt de nordiska jämställdhetsministrarna. Vitboken som finns att läsa på www.regjeringen.no är inte representativ för hela den nordiska ungdomen men lyfter upp frågor som bland nordiska ungdomar upplevs som särskilt aktuella och kan således fungera som ett diskussionsunderlag för det fortsatta nordiska samarbetet i frågan. Under perioden 2006–2010 hoppas man kunna skapa en mer heltäckande bild av verkligheten.

Enligt Erik Haugland på det norska Familie- og likestillingsdepartementet är det viktigt att få in jämställdhetstänkandet redan i arbetet med samhällets yngsta. Barn riskerar idag att ses som endast barn utifrån ett könsneutralt perspektiv, istället för som flickor och pojkar. Det genomkommersialiserade samhället bidrar med att skapa och återskapa könsstereotyper värre än någonsin tidigare. Därför är det viktigt att personalen inom dagvård och skola utbildas och fortbildas till en genusmedvetenhet för att kunna ta med jämställdhetsperspektivet i sitt möte med barn och unga och i undervisningen. Annars riskerar ännu en generation att ledas i könsfällan. Det är särskilt viktigt att poängtera att jämställdhetsarbetet inte är en flickgrej och att pojkar i sammanhanget varken är ”hopplösa” eller befriade från ansvar. Vi kommer inte vidare förrän vi har insett att båda könen måste vara med för att kunna åstadkomma förändring.

Ett nytt och centralt grepp i det norska arbetet med unga och jämställdhet är webportalen www.ung.no som under det gångna året har ut-

vidgats med en sektion som behandlar kön och förhållandet mellan könen. På basen av möten med barn och unga från hela landet skriver Kristin Arnesen, som också arbetar på Familie- og likestillingsdepartementet och som tidigare fungerade som redaktör för arbetet med vitboken, artiklar kring olika aktuella teman. Artiklarna publiceras på webbplatsen och ungdomar som besöker sajten har möjlighet att med varandra fortsätta diskussionen kring frågorna som tas upp. Artiklarna och diskussionerna har väckt stort intresse och därför skulle det vara värt att sprida motsvarande koncept också till de övriga länderna i Norden. Eftersom man räknar med att 90 % av de norska ungdomarna har tillgång till Internet och spenderar mycket tid bakom datorn är sajten ett effektivt sätt att nå fram till den önskade målgruppen, unga i ålder 14–20 år. Sajten har för närvarande ca 170000 besökare per månad.

Marita Karvinen, utbildningsplanerare på Sexuellt likaberättigande – Seta rf, poängterade vikten av att i den fortsatta diskussionen om unga och kön tillämpa ett vidgat könsbegrepp istället för att begränsa sig till en traditionell uppdelning av flickor och pojkar såsom mer eller mindre homogena grupper av barn och unga. I många diskussioner tenderar man att förringa detta med hänvisning till att ”det ändå är så få som faller igenom”. Men en vidgad förståelse av kön gagnar inte bara denna minoritet av unga transpersoner utan alla, oavsett könsidentitet. Jämställdhetsarbete handlar också om att som man får utrymme att förstå och bejaka också sin kvinnliga sida, och vice versa, något som fortfarande ofta är tabubelagt och bemöts med misstro.

Centrala teman som dokumenterats i vitboken var attitydförändring och att fästa uppmärksamhet vid medias roll när det gäller skapandet av könsstereotyper. Arbetsgruppen konstaterade med viss oenighet att ungdomar idag inte har tillräckliga redskap för att växa upp till mediakritiska medborgare med förmåga att tolka innebörderna och influenserna av det bildspråk som vi i det *pornofierade samhällsutrymmet* dagligen utsätts för. Även om både mediakritik och tolkning av bildspråk förekommer i skolornas läroplaner verkar inte alla lärare ha tillräcklig sakkunskap för att kunna ta upp frågorna i undervisningen på det sätt som är nödvändigt. Sajter som www.deiligst.no och www.snyggastnaken.se är vardagsmat för många nordiska ungdomar men ofta helt främmande för vuxna. Trots att de kan uppfattas som högst kontroversiella kunde de också fungera som ett verktyg och diskussionunderlag i skolundervisningen, eftersom de för många utgör ett konkret, reellt exempel på ett värdeskapande livsrum. Skolorna är idag rätt överbelastade i fråga om läroplanerna, men arbetsgruppen betonade likväl att genusperspektivet måste integreras i undervisningen och önskade att frågan skulle ges uppmärksamhet i Nordisk barn- och ungdomskommitté.

Arbetsgruppen underströk medias ansvar när det gäller både pornofieringen av samhällsrummet och skapandet av könsstereotyper, men höll sig övervägande pessimistisk till tanken på att en förändring skulle

kunna väntas från det hållet – media följer de hårda villkor som finns på marknaden. Norge och Island har explicit lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam. I Sverige anmäls könsdiskriminerande reklam till ERK och motsvarande instanser finns också i andra nordiska länder – men sett till det enorma flöde av reklambilder som produceras varje dag och som med fog skulle kunna fällas för att överträda gränser är antalet anmälningar på årsbasis förvånande få. I stället för att i högre grad ta till piskan bollade arbetsgruppen med tanken att sporra till ur könsperspektiv mer etisk reklam genom att utlysa en idéävling bland mediastuderande för ”nytänkande genussensitiv reklam” som ifrågasätter könsstereotyper. En annan idé var att upprätta ett nordiskt pris som årligen skulle tilldelas företag som genom sin reklam bidragit till en mer nyanserad uppfattning av könen och deras sinsemellan förhållande.

Konkreta förslag för fortsatt arbete

Nordiska kommittén för utbildning bör diskutera hur genusperspektivet och jämställdhetsfrågorna bättre kunde integreras som en del av den grundläggande utbildningen i Norden samt inom mediautbildningen på högskolenivå.

Nordiska rådet kunde utlysa en tävling för genussensitiv reklamfilm bland nordiska mediastuderande.

Nordiska rådet kunde upprätta ett nordiskt jämställdhetspris som årligen skulle delas ut till företag som under året utmärkt sig med nytänkande beträffande visualiseringen av genus och förhållandet mellan könen.

De nordiska länderna bör liksom Norge sträva efter att upprätta nationella ungdomsportaler på webben med lättillgänglig information och möjlighet till interaktiv diskussion om genusfrågor.

I den fortsatta nordiska debatten om unga, kön och jämställdhet bör man tillämpa en vid förståelse av kön och inte begränsa sig till en kategorisk och sinsemellan exkluderande uppdelning av flickor och pojkar samt kvinnor och män.

Övriga tankar

Det behövs ungdomstidskrifter som inte utgår från stereotypa uppfattningar om flickor och pojkar och kvinnor och män; tidningar vars målgrupp är båda könen och med ett innehåll och en diskurs som motsvarar verklighetens mångfald och inte idealiserade könsstereotyper.

Beträffande reklam och könsdiskriminering är det bra med en kombination av att ”hänga ut förbrytarna” och ”uppmuntra nytänkarna” – att använda både piska och morot. Man bör dock hålla i minnet att negativa sanktioner också kan vara kontraproduktiva och utgöra gratisreklam för företag och produkter som vars marknadsföring blir prickad.

När beslutsfattarna ska höra ungdomar bör de inte begränsa sig till att fiska efter rörande vittnesmål och anekdoter ur verkliga livet. Ungdomar är också kapabla att diskutera strukturella förändringar, och många av ungdomarnas förslag behöver inte vara omöjliga att genomföra eller utreda, trots att de ur ett cyniskt vuxenperspektiv förefaller problematiska.

10. Så här gör man – att planera effektiv kommunikation

Taina Marjanen

Samhällskommunikation är att påverka människors attityder och handlingssätt. Väl utformad kommunikation väcker äkta känslor och tankar, talar till rätt människor, är sanningsenlig och uppnår önskat resultat.

Framgångsrik kommunikation börjar med grundlig planering. Kommunikationens syfte är att uppnå ett visst mätbart mål. Inför planeringen av kommunikationen måste man bestämma budskap, mål och målgrupp. Dessa bestämmer vilka kommunikationssätt man väljer inom ramarna för befintliga resurser. Budskapet ska vara noga avgränsat. Man måste identifiera målgruppen för kommunikationen, och man måste känna till målgruppen med dess värderingar och attityder. Budskapet och målgruppen bestämmer stil och tonfall i kommunikationen. Man ska inte försöka tillfredsställa andra än målgruppen. Medieanvändningen måste planeras med hänsyn till målgruppen. Utvärderingen av kommunikationen ska grundas på hur de fastställda målen uppfyllts. För att vara framgångsrik måste kommunikationen ha synlighet.

Samhällskommunikation innebär att påverka människors attityder och handlingssätt. Reklambyrån Toukokuu är helt specialiserad på att planera och genomföra samhällskommunikation.

Mina teser om god kommunikation är följande:

- En välplanerad kommunikation väcker äkta känslor och tankar.
- En väl genomförd kommunikation talar till de rätta människorna.
- En väl planerad och genomförd kommunikation talar sanning och ger förväntat resultat.

Grunden för framgångsrik kommunikation är alltid en grundlig planering i intimt samarbete med kunden. Själv börjar jag mina projekt med en workshop tillsammans med kunden. I workshopen definierar vi kommunikationens mål, resurser och strategier; de mätare som ska beskriva hur kommunikationen lyckats samt de värderingar som ligger bakom kommunikationen och det grundläggande löfte som kommunikationen baseras på.

Budskapet

Första steget i planeringen av kommunikationen är att definiera budskapet. Det är omöjligt att planera en god och framgångsrik kommunikation om man inte noggrant har definierat budskapets innehåll. Budskapet mås-

te också avgränsas, eftersom man inte kan berätta allt på en gång. Ju flera teman man försöker få med i budskapet, desto mer förvirrat och urvattnat blir det slutliga budskapet. Tumregeln är att i en kampanj kan man bara ha ett budskap.

Mål

Kommunikation ska inte göras för dess egen skull, utan för att kommunikationen har ett *mål*. Detta mål kan till exempel vara medelsinsamling, attitydförändring, större igenkänning eller ökad försäljning. Förutom huvudmålet kan man upprätta delmål, som till exempel att öka kännedomen om något ämne.

Målet bestämmer till vem och hur man kommunicerar, dvs. det definierar *målgrupp* och *medel*. Målet bör definieras även i kvantitativa värden, så att man kan mäta hur målet uppfyllts och kommunikationen lyckats.

I praktiken ställs målen upp under det strategiska stadiet av planeringen, antingen på kundens initiativ eller i samarbete med den byrå som planerar kommunikationen.

Bestämmande av huvudmålgrupp

Ett vanligt fel är att man försöker rikta budskapet till alla, vilket innebär att det inte riktar sig till någon. För en lyckad kommunikation är det väsentligt att man definierar en huvudsaklig målgrupp.

Förutom att definiera målgruppen identifierar man de krafter som påverkar huvudmålgruppen. Om man exempelvis vill nå personer som är intresserade av samhällsförhållanden, har medias företrädare en nyckelroll för att budskapet ska nå fram.

Andra åsikter än målgruppens om effektiva kommunikationsmetoder eller ton eller stil lönar det sig knappast att lyssna på. Det är naturligt – och till och med oundvikligt – att en medelålders person inte tycker om kommunikation som riktar sig till tonåringar.

Målgruppens profil

Man måste känna den huvudsakliga målgruppen: vad är de intresserade av, vad motiverar, frustrerar eller irriterar dem?

Att definiera målgruppen demografiskt räcker inte. Förutom ålder, bostadsort och yrke måste man känna till deras attityd- och värdesystem.

Kommunikationens stil och ton

Kommunikationens stil och ton bestäms av budskapet och huvudmålgruppen. När man definierar budskapet definierar man även de värden

som man vill främja. Ur dessa och målgruppens värderingar utvecklar man kommunikationens ton och stil.

Målgruppens mottaglighet för media

Den som utformar kommunikationen måste ställa sig i målgruppens skor och veta när och i vilken sinnesstämning den är mest mottaglig för budskapet. Om budskapet väsentligen hör ihop med målgruppens arbetstid, väljer man media som hör ihop med denna miljö och sinnesstämning.

Det största felet man kan göra vid val av media är att binda upp sig i förväg vid ett visst medium. Det är ingen idé att bestämma sig för att använda tidningsannonser och broschyrer i kommunikationen innan man ens har börjat planeringen. Ett helt annat medium kan vara mycket bättre när det gäller att få fram budskapet.

Utvärdering av budskapets framgång

Kommunikationen bör utvärderas på grundval av hur de uppställda målen har uppfyllts, inte på grundval av subjektiva åsikter eller obestämt tyckande. Om kommunikationen inte har getts kvantitativt mätbara mål, blir det svårare eller omöjligt att göra en utvärdering.

Slutligen bör man hålla i minnet två grundläggande sanningar om kommunikation:

För att budskapet ska gå fram, måste det märkas

I dagens samhälle blir vi alla varje dag föremål för tusentals signaler, som vår hjärna till största delen avvärjer. För att budskapet ska kunna nå fram, måste man framföra det så att det väcker tillräckligt stor uppmärksamhet.

Man kan inte göra alla nöjda.

När du bugar dig djupt för den ene, visar du baken för den andre. Detta kan man inte undvika, om man utformar en kommunikation som tilltalar målgruppen – det finns alltid de som irriterar sig på samma kommunikation. Att försöka vara alla till lags leder till ett ouppmärksammat och likgiltigt resultat.

11. Paneldiskussion: Media och jämställdhet

*Ordförande: Veronika Honkasalo,
Unionen Kvinnosaksförbundet i Finland*

Verkställande direktör Emilia Molin, Me and You
Undervisningsråd Pirjo Sinko, Utbildningsstyrelsen
Sara Lindquist, nätverken Alt Är Möjligt
Vice ordförande Rauna Nerelli, NORDBUK

11.1 Reklam, etik och lagstiftning

Emilia Molin

Alla människor som arbetar med media och reklam har ett ansvar för de ideal man för ut. Även om inte alla reklamare och inte alla köpare av reklam tycker det. Emilia Molin, själv copywriter, skribent, och representant i ERK, vet hur svårt det kan vara att verka i branscher där frågor om könsroller och genus inte alltid ses som viktiga. Men där utvecklingen ändå ser lovande ut, både vad det gäller lagstiftning och förändrad mentalitet hos studenterna på reklamskolorna.

I höstas, på en föreläsning anordnad av Msn förklarade den framgångsrike, amerikanske reklamaren Dominic Goldman att han inte sysslade med etik. Hans uppgift är, enligt honom själv, att sälja saker, om han retar upp någon på vägen eller skapar något stötande så tycker han inte det är viktigt.

Jag håller inte med. Den som sysslar med reklam eller kommunikation måste vara medveten om de föreställningar och förebilder man skapar. Inte minst när det gäller könsroller.

De senaste 10 åren har jag arbetat som marknadsförare och kommunikatör. Många gånger med unga som potentiell målgrupp. Hela tiden med en stark tro på feminism och jämlikhet. Hela tiden med en insikt om att så mycket fortfarande styrs av de stereotypa könsroller som finns i vårt samhälle.

När jag för ett antal år sedan blev tillfrågad om jag ville börja skriva för Cosmopolitan kände jag mig därför oerhört tveksam. Stod den tidningen för de ideal jag ville uppmuntra? Nej.

Men vad var egentligen bäst – att utnyttja spaltutrymmet och ta chansen att påverka eller lämna över pennan till någon som inte brydde sig?

Jag valde det första (Med tillägget att jag aldrig skulle skriva de snuskigaste sexartiklarna. Det är jag aningen för pryd för).

Under flera år försökte jag sedan att uppmuntra Cosmopolitans läsare att satsa lika mycket på sitt inre som resten av tidningen ville att de skulle göra på sitt yttre. Det blev för det mesta en rätt bra kombination.

Det jag praktiserade där har jag även försökt praktisera i reklambranschen. Ganska ofta utan större framgång, i alla fall om man tittar på branschen i stort.

Men något håller på att hända. Idag är medvetenheten bland de som studerar på reklamskolorna mycket större. Även om det fortfarande är smala, perfekta modeller som används i den mesta reklamen vill de nya reklamarna inte göra lika gubbiga idéer. Man är trött på råexponering och gränslös tillgång till porr i alla dess former. (Det är lite som på youtube, den usercontent genererade sajten där porr och sex är helt förbjudna. Istället använder skaparna av filmerna metaforer och konstnärliga grepp för att gestalta upphetsning.)

Etik lyfts också upp som ämne för kreatörerna. Man samtalar om könsroller, mediebilder och ideal. Man diskuterar ansvar och även de ekonomiska konsekvenser en sexistisk reklamkampanj får för uppdragsgivaren.

Det är positivt. Men det räcker inte hela vägen. Därför är det bra att det även finns andra sätt att påverka och driva opinion, inte minst för privatpersoner. Erk, där jag själv är representant för reklambranschen, är ett sånt.

I Sverige finns sedan 1989 Erk. Rådet inrättades av näringslivet 1988 för att motverka könsdiskriminering i reklam. ERK består av en ordförande, en vice ordförande samt 15 st övriga ledamöter, inklusive suppleanter.

Huvudmän för ERK är SverigesAnnonssörer, Sveriges Reklamförbund, Svenska Tidningsutgivareföreningen, Sveriges Tidskrifter, Radioutgivareföreningen, SF Media, The Swedish Directmarketing Association (SWEDMA), TV 3, TV 4, Kanal 5 samt utomhusbolagen (Clear Channel och JC Decaux).

ERK prövar skriftliga anmälningar från konsumenter, näringsidkare, organisationer, myndigheter eller kommunala organ. Rådet kan även pröva ärenden på eget initiativ. Anmälan bör vara motiverad, innehålla uppgifter om tid och plats för reklamåtgärden (vid annons således tidning och publiceringsdatum) samt helst, om detta inte framgår, vem som är ansvarig för densamma.

Vid bedömningen av anmälda reklamåtgärder stödjer sig ERK på Internationella Handelskammarens (ICC) Grundregler för reklam, som bl. a. föreskriver att reklam skall utformas med vederbörlig känsla av socialt ansvar. Enligt artikel 4 punkt 1 i grundreglerna får reklam inte vara diskriminerande ifråga om bl. a. kön. Dessutom använder ERK tre särskilda kriterier på könsdiskriminerande reklam:

- Reklam som framställer kvinnor eller män som rena sexobjekt och som kan anses kränkande (sexistisk reklam).
- Reklam som konserverar en otidsenlig syn på könsrollerna och därigenom framställer kvinnor eller män på ett nedvärderande sätt (schabloniserande reklam).
- Reklam som på något annat nedvärderande sätt är uppenbart könsdiskriminerande för kvinnor eller män.

Rådets ställningstagande sker genom skriftligt beslut. Beslut som innebär att viss reklamåtgärd av näringsidkare befunnits könsdiskriminerande offentliggörs bl. a. genom underrättelse till pressen.

Varje år är antalet anmälningar ungefär lika stort. Förutom 2004, då Dressman, VIA och Fame Factory drog på sig 200 anmälningar.

Årtal	Anmälan	Åtgärder/kampanjer	Fällande
2006	324 st	226 st	36 stycken

Allt fler av anmälningarna handlar om pokerklubbar och liknande. Andelen anmälningar av internetreklam ökar också.

Under 2007 kommer Jan Fager från ERK sitta med i en utredning om eventuell hårdare lagstiftning kring reklam. Denna ska också ta upp det nya medialandskapet och vad det innebär i form av nya åtgärder. Utredningen ska vara klar i december i år.

Detta tillsammans med en ökad uppmärksamhet och diskussion kring könsroller och etik både i samhället i stort och i de specifika branscherna bådär gott om medvetenhet hos reklamare, reklamköpare och mottagare.

Sammanfattning:

Alla människor som arbetar med media och reklam har ett ansvar för de ideal man för ut. Även om inte alla reklamare och inte alla köpare av reklam tycker det. Emilia Molin, själv copywriter, skribent, och representant i ERK, vet hur svårt det kan vara att verka i branscher där frågor om könsroller och genus inte alltid ses som viktiga. Men där utvecklingen ändå ser lovande ut, både vad det gäller lagstiftning och förändrad mentalitet hos studenterna på reklamskolorna.

11.2 Från Reaktion till aktion – metoder och strategier för mediekritik ur ett könsperspektiv

Sara Lindquist

Allt är Möjligt startade 1992 som en reaktion på stereotypa kvinnobilder i massmedierna. Det är en fråga om makt och demokrati vem som får synas och komma till tals. Om man ser medierna som en arena för olika intressen i samhället är det viktigt att inte enbart traditionella elitgrupper har tillträde. Allt är Möjligt har gått från att vara en aktionsgrupp till att vara utbildande organisation som medverkar i seminarier, workshops och debatter och föreläsningar. Vi anlitas på lokal, nationell och internationell nivå.

Media watch

Allt är Möjligt startade 1992 som en reaktion på stereotypa kvinnobilder i massmedierna. Det är en fråga om makt och demokrati vem som får synas och komma till tals. Om man ser medierna som en arena för olika intressen i samhället är det viktigt att inte enbart traditionella elitgrupper har tillträde.

Vid starten 1992 var vi framförallt kritiska mot smalhetsidealet som förmedlades trots att ätstörningar var (är) ett stort problem. Vi oroades också över den ökande sexualiseringen, och brutaliseringen av kvinnokroppen. Ett tiotal kvinnor bildade gruppen och idag är det ungefär lika många. A&M har ett fyrtiotal stödmedlemmar av alla kön.

Vår första tanke var att arbeta med civil olydnad och direktaktioner. Vi började med att klistra egna slogans över H&M:s underklädesannonser under några av företagets kampanjer. H&M är en stor modekoncern som var först i Sverige med att visa sexualiserade kvinnobilder i storformat på stan.

Våra aktioner kan kallas för "adbusting" men företaget skulle kalla det sabotage. Enligt svensk lag är det förbjudet att göra åverkan på offentliga reklamtavlor. Efter en tid lämnade vi denna typ av aktion bakom oss eftersom vi inte nådde ut med vårt budskap. Många förstod inte varför vi var kritiska mot bilderna.

Vi mötte flera olika reaktioner när vi började agera. En del var entusiastiska, särskilt unga tjejer. Vissa reaktioner var negativa. Till exempel förlöjligades vi och våra åsikter och vi anklagades för att vara aggressiva, militanta manshatare. Från delar av kvinnorörelsen fick vi inte särskilt mycket uppmärksamhet alls, tvärtom ansågs att detta inte var en särskilt viktig kvinnofråga. Medierna var ointresserade till att börja med.

Men ungefär samtidigt anlände den tredje vågens feminism till Sverige, med Susan Faludis Backlash och Naomi Wolfs Skönhetsmyten. Här

hemma skrev Åsa Crona Bakom spegeln och Kopiornas uppror. Här öppnade sig en möjlighet för oss.

Vi var också mycket nöjda med att säga ifrån. Vi hade tagit de första stegen mot ett självständigt förhållningssätt till mediernas kvinnobilder.

Könspolitiska utgångspunkter

AäM är del av en internationell mediekritisk rörelse som kopplar mediemakt till demokrati och mänskliga rättigheter. På politisk nivå har FN och EU arbetat med kvinnors representation i medierna sedan 1980-talet. På FN:s kvinnokonferens i Peking 1995 identifierades medierna som ett av 12 huvudområden i arbetet för kvinnors rättigheter. I EU-kommissionens *Ramstrategi för jämställdhet* för 2001–2005, är ”Könsroller och stereotyper” ett av fem huvudområden.

Genusfrågor och jämställdhet kan fortfarande verka provocerade för vissa – och särskilt bland unga. Som vi ser det fostrar medierna en ny slags ojämställdhet. Genom att exploatera sexualitet, kroppar och utseenden gör medierna pornofiering till normalitet. Att återskapa könsmaktordningen i medierna varje dag är kontraproduktivt till den svenska jämställdhetsideologin och till strävandena efter en icke-sexistisk miljö. Trots den svenska jämställdhetsideologin, är könsdiskriminering i medierna eller pornofiering av det offentliga rummet inte ett etablerat politiskt område, som exempelvis könsdiskriminering i arbetslivet. Medierna är självreglerande. Grundlagen säger att inskränkningar i yttrandefriheten inte ska göras. I grundlagen är också diskriminering på grund av kön förbjudet. Lagarna om yttrandefrihet och könsdiskriminering krockar när det gäller medieutbud.

Analysera

Allt är Möjligt erbjuder verktyg för analys och avkodning av mediernas genusbilder. Vi använder två steg: Analysera och ReAgera.

AäM granskar medierna med avseende på social representation och stereotypering.

Social representation: Mått på delaktighet och inkludering i en demokrati. I nyhetsmedierna är kvinnor systematiskt underrepresenterade och förminskade. Bortsett från nyhetsmedierna är unga kvinnor den enskilt största gruppen i mediebruset. De finns inom områden som sex, relationer och utseende. Kvinnor reduceras till utseenden och kön vilket AäM anser vara ett uttryck för förminskning.

I Sverige använder vi medier i snitt sex timmar per dag. Därför får vi mycket av vår kunskap om världen och samtiden genom medierna.

Massmediernas skildringar följer könsmaktordningen i samhället, vilket innebär kvinnors underordning och mäns överordning. Kvinnor är systematiskt underrepresenterade och förminskade i nyheterna, medan

kvinnan som sexobjekt är det mest dominanta skildringen i andra genrer som exempelvis reklam och film.

Män är överrepresenterade och mäns tankar, handlingar och åsikter förstoras. Vissa grupper är osynliga; symboliskt utplånade.

Stereotypering: Stereotyper är schabloner, starkt förenklade mallar, eller matriser för hur människor skildras. Stereotyper följer samhällets maktstrukturer och bygger på förlegade föreställningar, vanföreställningar eller fördomar. Mediernas skildringar präglas av könskonservativa värderingar.

Några av de avläsningspunkter Allt är Möjligt använder i analys av bild och text är: subjekt–objekt, privat – offentlig, auktoritet–undergrävd auktoritet, kroppshållning, nakenhet, erotisering och animalisering.

Medvetandegörande

Allt är Möjligt har gått från att vara en aktionsgrupp till att vara utbildande organisation som medverkar i seminarier, workshops och debatter och föreläsningar. Vi anlitas på lokal, nationell och internationell nivå.

Allt är Möjligt deltog i The Global Media Monitoring Project under år 2000 och 2005. Det är en internationell studie av hur kvinnor skildras i de största nyhetsmedierna i 80 länder på alla kontinenter. Rapporten heter Who Makes the News och kan beställas från World Association of Christian Communication (www.wacc.org.uk) som administrerar undersökningen.

Med genusglasögonen på sig får publiken pröva genusanalys på

- Ordinära reklambilder från Hennes&Mauritz sommarkatalog.
Barnkläder, badkläder
- Bild på presidentpar och expresidentpar i USA. Finn genusfelen i bildtexten.

Att bli medveten om bildernas underliggande budskap är till hjälp för att sätta en personlig gräns; det här accepterar inte jag. Nästa steg är att agera utåt, tex kan man:

Anmäla reklam till Näringslivets etiska råd mot könsdiskriminerande reklam,

- Göra snabbaktioner med vykort,
- Byta genus på avbildade människor,
- Iscensätta bilden själv,
- Adbusting – tvärtomreklam.

Vårt budskap var både attraktivt och provokativt. När vi var ute i landet och träffade folk insåg vi att bristen på mediekritiska verktyg var stor. Vi bestämde oss för att skriva en bok. Den innehåller två delar:

1. Allt är Möjligt syn på mediebruset och mediernas makt.
2. Hur man kan agera som mediekritiker.

Boken publicerades i slutet av 1998 och sen återpublicerades en uppdaterad version 2004.

Vår bok citeras ofta i utredningar, tex ungdomsdemokratiutredningen och forskarrapporter.

I dag är Allt är Möjligt också en resurs för journalister, studenter och andra. Vi intervjuas regelbundet i medierna och deltar i debatten, både i offentliga debatter och i debattartiklar. För att komma i kontakt med oss är det lättast att besöka vår webb: www.alltarmojligt.se

11.3 Sammandrag av paneldiskussion

Jussi Aaltonen

I paneldebatten diskuterades mediabildens pornofiering och olika sätt att komma åt den. I diskussionen togs fram behov av starkare lagstiftning och kontroll av reklamen. Nuvarande bestämmelser uppfattas i stora delar som otillräckliga både i Finland och i Sverige. Det är svårt att reglera global media och man skulle behöva komma på nya sätt att reglera dem. Paneldeltagarna betonade vikten av mediefostran och aktivt deltagande i samhällslivet. Att bekämpa medias pornofiering såg man som svårt men nödvändigt.

Rauna Nerelli efterlyste ett budskap som betonar jämställdhet, som man skulle förmedla till reklammakare och mediekonsumenterna. Nerelli konstaterade, att det är svårare i Finland än i Sverige att väcka en saklig diskussion om hur reklam befäster traditionella könsroller och motverkar jämställdhet. Hon betonade, att man måste för mediekonsumenterna understryka vikten av kunskapsbaserat genusmedvetande och kunskap om jämställdhet och kräva att media visar upp en mångfacetterad bild av kön. Emilia Molin poängterade, att enskilda konsumenterna har större makt nu än någonsin tidigare och att man kan göra sin röst hörd på många sätt. Företagen börjar allt tydligare se att etisk verksamhet är lönsam, och man lyssnar allt noggrannare på konsumenternas kritik. Även Sara Lindqvist betonade konsumenternas stora makt och ansvar. Hon konstaterade, att det i Sverige behövs mer strukturella riktlinjer och starkare lagstiftning, så att ansvaret inte alltför starkt flyttas över på individnivå.

Sara Lindqvist påpekade att diskussionen om att motverka pornofieringen av media bör föras ned från den strukturella nivån närmare människorna, så att de inser att det är något som berör dem själva och deras närmaste. Enligt Lindqvist har det i och med tillkomsten av sociala media uppstått en situation där ungdomarna inte alltid vet om ett diskussionsforum på Internet är offentligt eller privat. Detta märks till exempel i IRC-

Galleria, där ungdomar visar upp sig för varandra. Mediabildens pornofiering märks tydligt i sättet de unga uppträder på; bilderna innehåller mycket nakenhet och porriga gester och de visar fram en förenklad bild av män och kvinnor. Lindqvist menar att man har talat alltför lite i mediefostran om kön och hur det framställs. Hon betonade, att man bör förstärka flickors könsmedvetande. Samtidigt bör också man tala om hur mediabildens pornofiering påverkar pojkar. Emilia Molin betonade att det är oerhört viktigt att föräldrarna intresserar sig för sina barns Internetanvändning och talar med dem om detta. Molin konstaterade att samma Umgängesregler som skyddar barn i det verkliga livet skyddar dem i hög grad även på Internet. Föräldrarna borde lära sina barn att tänka efter vad de berättar om sig själva och till vem och att barnen inte får gå med okända människor in i mörka rum.

Ordföranden för undervisningsministeriets arbetsgrupp för mediefost-
ran Pirjo Sinko berättade att Utbildningsstyrelsen strävar efter att förstärka mediefost-
ran och att utbilda konsumenterna i mediekritik. Mediefost-
ran ingår redan i utbildningen, men en svårighet är fortfarande lärarnas
bristande förmåga att läsa nya media.

12. Avslutningsanförande: Hälsning från integrations- och jämsällldhetsminister

Departementssekreterare Linda Östberg
Integrations- och jämsellldhetdepartementet

Sveriges integrations- och jämsellldhetsminister har med intresse följt det nordiska arbetet på ungdomssidan. Den svenska regeringen har från och med den 1 januari 2007 inrättat ett nytt departement där ungdoms- och jämsellldhetsfrågorna ingår. Det nya departementet, Integrations- och jämsellldhetsdepartementet, ansvarar dessutom för frågor om integration, demokrati och mänskliga rättigheter, nationella minoriteter, storstadspolitik och konsumentfrågor. Ett av målen med den nya departementsbildningen är att samla och stärka de tvärsektoriella frågor som enheterna arbetar med. Och förhoppningen är att synergieffekter uppstår då möjligheterna att arbeta mer integrerat med frågorna förbättras i ett gemensamt departement.

Jämsellldhet fokuserar vanligtvis på kvinnor och män, men det är viktigt att inte glömma bort flickor och pojkar i arbetet. Det är kanske också på barn- och ungdomsområdet som de långsiktiga insatserna för jämsellldhet blir som mest centrala. Könsstereotypa förväntningar på hur man ska vara som pojke respektive flicka och hur man ska välja att leva sitt liv börjar tidigt och har genomslag i många delar av ungas liv – i skolan, hemma, i fritidsverksamheter och i media. Detta kan påverka såväl hälsa som välbefinnande på olika sätt. Även andra områden som prestationer i skolan och utbildningsval är fortfarande starkt könsbundna.

Pojkars och flickors hälsa och utsatthet är en prioriterad fråga inom regeringens ungdomspolitik och vår minister vill därför att jag tar tillfället i akt och kort beskriver några av de åtgärder som genomförs i Sverige på området. En utredning om ungdomars psykiska hälsa som redovisades i augusti 2006 konstaterade att psykiska problem har blivit avsevärt vanligare bland flickor och pojkar under de senaste två decennierna.

För att ytterligare öka kunskaperna kring ungas hälsa har regeringen uppdragit åt myndigheten Ungdomsstyrelsen att genomföra en analys av ungdomars hälsa och utsatthet. Analysen omfattar såväl fysisk som psykisk hälsa och kommer genomgående att analysera skillnader med avseende på kön. Analysen skall vara klar i november 2007.

Regeringen arbetar för att förebygga att fler flickor och pojkar utvecklar psykisk ohälsa. Regeringen har avsatt 500 miljoner skr under 2007

och beräknar avsätta 500 miljoner skr under 2008 och därefter 250 miljoner kronor per år för att stärka kompetensen inom psykiatrin och för att förbättra vårdgarantin inom barn- och ungdomspsykiatrin.

En hjärtefråga för vår minister inom jämställdhetspolitiken är att bekämpa mäns våld mot kvinnor, och särskilt det hedersrelaterade våldet. Denna fråga har bäring både på både ungdoms- och jämställdhetspolitiken, då hedersproblematiken oftast drabbar flickor hårdast. Det är flickornas, rykte, livsutrymme och sexualitet som är i fokus och som kontrolleras. Hederslogiken innebär problem även för pojkar, som både kan förväntas utföra hot, våld och kontroll mot närstående flickor, men som också själva kan drabbas av våldet.

Regeringen har bland annat satsat över 2 miljoner skr i stöd till Ungdomsstyrelsen för att stödja tjejjourernas insatser mot hedersrelaterat våld. Syftet var bl. a. nätverksbyggande mellan tjejjourer och kompetensutveckling samt självorganisering av unga kvinnor som riskerar att utsättas för hot och våld. Totalt satsar regeringen 40 miljoner skr under 2007 för insatser mot hedersrelaterat våld. Regeringen avser också att under 2007 ta fram en handlingsplan mot mäns våld mot kvinnor där insatserna mot hedersrelaterat våld ingår.

Förberedelsearbetet inför det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2008 pågår för fullt. Vi är fortfarande på ett tidigt stadium i processen och kan därför tyvärr inte ännu berätta vilka prioriteringar den svenska regeringen kommer att föra fram inför ordförandeskapet. Den här konferensen är dock ett viktigt bidrag och en inspirationskälla i det fortsatta arbetet.

Avslutningsvis vill jag låta hälsa att vår minister tackar för det ambitiösa arbetet som det finländska ordförandeskapet lagt ner för att lyfta fram de viktiga frågor som har diskuterats på denna konferens. För egen del vill jag även tacka för en väl genomförd konferens där en rad intressanta ämnen har förts fram.

13. Deltagare och medverkande

13.1 Deltagare

Johanna Aalto	jurist	Banrombudsmanens byrå-SHM
Milla Ahola	ungdomsledare	Oranssi ry
Vuokko Ahti	verksamhetsledare	Aseman Lapset
Soili Aikala	utbildare, freelancer	
Tanja Alaraatikka	projektsekreterare	Mannerheims barnskyddsförbund
Anna Anttila	forskare	Helsingfors universitetet, Institutionen för kulturforskning
Erja Anttonen	lektor	Humanistinen ammattikorkeakoulu, Joensuu kampus
Maatu Arkio		Mannerheims Barnskyddsförbund
Kirsi Arolainen	studerande	Humanistinen ammattikorkeakoulu
Eivor Aspholm-Lindqvist	skolkurator	Vanda stad, svenskspråkiga skolor
Essak Batulo	hälsovårdare barnmorska, projektplanerare	Hiv-säätiö
Mia Bergenheim		Grankulla Ungdomsväsendet
Perttu Brännare		
Raisa Cacciatore	läkare	Finska Befolkningförbundet, Kliniken för sexuell hälsa
Jenny Calenius	skolkurator	Finns folkhögskola
Edith Dahl Jakobsen	medlem	Amnesty International på Færøerne, Färöarna
Juha Eerolainen	lärare	Främre Tölö gymnasiet
Pirjo Ekholm	socialarbetare, projektarbetare	Invalidstiftelsen Orton
Wisam Elfadl		Finlands flyktinghjälp
Sami Eloranta	psykolog	TAYS/EVA, Pitkämäen sairaala
Marcus Enros	ungdomskonsulent	Ålands landskapsregering
Pirjo Ervasti	projektarbetare	Oulun ensi- ja turvakoti
Matilda Flemming	ordförande	Pohjola-Nordens Ungdomsförbund, Åbo
Outi Freese	verksamhetsledare	Skolbio
Dan Granqvist	projektledare	Region Åboland
Beinta Á. Greghersen	ledare / leiðari	Virkishúsið fyr Ung, Färöarna
Arto Grönholm	skolkurator	Helsingfors stad
Carina Gustafsson	projektledare	Region Åboland
Kikka Hahtomaa	kulturproducent	Helsingfors stad, Annegården
Margita Hangelin	skolkurator	Yrkesinstitutet Sydvest
Marjo Hannukkal	projektchef	Föreningen för Mental Hälsa i Finland
Hanna Happon		Tukinainen
Elin Ósk Helgadóttir	Equal rights representative / "White Book".	University of Iceland, Student Council, Reykjavik
Raija Hirsch	barn- och ungdomspsykiater i Oskarshamn / skolläkare	Helsingin Kouluterveydenhoito ja Bup-mott. i Oskarshamn

Ullrike Hjelt-Hansson	Enhetschef, inspektören för bildningsväsendet	Länsstyrelsen i Södra Finlands län
Birgit Holmer		Nordisk Ministerråd
Miisa Holmström		Ella, Helsingfors stad
Soile Hyttinen	projektplanerare	Föreningen för Mental Hälsa i Finland
Heikki Ingervo		Snellman korkeakoulun ylioppilaskunta SKY
Maarit Jaaksi		Grankulla, Ungdomsväsendet
Edith Johanne- sen	pædagogmedhjælper	Ungdomshuset Margarinfabrikkin, Färöarna
Ilona Joutsamo	psykolog	HNS, ungdomspsykiatri
Anna-Maija Juutila	skolkurator	Maunulan yhteiskoulu, Helsingfors
Kaarina Järven- pää	skolläkare	Esbo social- och hälsovårdsverket
Kirsti Järvinen		Apollon yhteiskoulu, Helsingfors
Mina Riikka Järvinen	verksamhetsledare	Kerhokeskus – koulutyön tuki ry
Anni Karell		Humanistinen ammattikorkeakoulu
Mari Karjola		Kainuun monikulttuuri toimintakeskus, Monika, Kajana
Britt-Marie Karls- son	skolkurator	Kokkolan ammattiopisto, Karleby
Marita Karvinen	utbildningsplanerare	Seta rf
Eira Kasper	rektor	Vaskivuori gymnasiet
Anna Kauppinen	projektarbetare	Vanda Stad, Ungdomstjänster
Camilla Kayed	Socialantropolog, rådgiver	Barneombudet i Norge
Elina Keränen	projektsekreterare	Undervisningsministeriet
Karoliina Kiil		Konstindustriella högskolan
Susanna Kilappa		
Kalle Kivinen	studerande	Snellman-korkeakoulun ylioppilaskunta
Samuli Koiso- Kanttila	programkoordinator	Finska Befolkningsförbundet
Ilona Kokko		Kerhokeskus – koulutyön tuki
Anna Kolster		Folkhälsan
Elvis Konomi	sjuusköterska	HNS / Jorv
Kirsi Korhonen	sosiaalityöntekijä / socialarbetare	Esbo stad, Mattby-Olars och Hagalunds barnskydd
Búgví M. Kristi- ansen	medlem	KFUM spejderne på Færøerne, Färöarna
Suvi Kuikka		Helsingfors stad
Tuomas Kurttila	generalsekreterare	Undervisningsministeriet
Ritva Kuusisto	planerare	Raittiuden ystävät
Elena Kälviläinen	hälsovårdsstuderande, ungdom- sarbetare	
Otso Lapila	ungdomsledare	Oranssi ry
Inkeri Lappi	sexualupplysare, barnmorska	Flickornas hus
Mari-Elina Lauk- kanen	Equality Officer	Clondalkin Partnership, Dublin, Helsinki
Päivi Leppänen	studerande	SOOL
Maaret Linnell	sexualterapeut, projektarbetare	Finska Befolkningsförbundet
Pia Lohikoski	projektplanerare	Kiljavan opisto, Tasa-arvoklinikka ja verkot- tuminen
Kari Lumme	barnläkare	Kymenlaakson keskussairaala

Marja-Leena Lumme		Kotkan kaupunki, oppilashuolto
Tanja Lund-Tiainen	ledande instruktör	Toimelan Lapset / Yhdessä Selviytymisen Tuki ry
Anniina Lundvall	koordinator	Mediakasvatusseura
Kati Markkanen	instruktör	Sosiaalipalvelusäätiö Raina
Riikka Mäkinen	studerande	Helsingfors universitet, Pedagogiska institutionen
Susanna Nikkanen	studerande	Lojo
Liisa-Maria Nitovuori	forskare	Helsingfors universitet
Maria Normann	verksamhetsledare	Youth Against Drugs
Leena Nurmela	bibliotekarie	Östra centrums bibliotek, Helsingfors
Tina Nyfors		Helsingfors
Petra Nystén	projektassistent	Projekt 6mix
Antti Närhinen		Social- och hälsovårdsministeriet
Lea Oja	Psykolog	Barnavårdsföreningen i Finland / ADHD-keskus
Kirsi Oksanen	skriftskols- och ungdomspräst	Vartiokylän seurakunta
Hanna Onwen-Huma	överinspektör	Social- och hälsovårdsministeriet
Auli Paavola	projektchef	Lastensuojelun Keskusliitto
Hanna Peltola	projektproducent	Helsingfors stad
Carita Peltonen	rådgivare	Nordisk Ministerråd
Tuomo Pesonen	scoutledare	Suomen Partiolaiset
Sanna Petlin	ungdomsledare	Vartiokylän seurakunta
Frida Pihlajaniemi	tf. verksamhetsledare	Finlands svenska Marthaförbunds M-klubbar
Camilla Pihlgren	regional verksamhetsledare	Finlands svenska Marthaförbund
Laura Pulkkinen-Haapamäki	studerande	Otalampi
Anki Pulliainen		Raittiuden Ystävät
Maija Purhonen		Apollon yhteiskoulu, Helsingfors
Taru Pursiainen		Esbo stad
Pirjo Putila	projektchef	TKK
Mia Puusa	klubbledare	Kervo stad
Anna Ranki	medlem	Keskustanuoret, Allianssin kansainvälisten asioiden jaosto
Sami Rantanen	specialinstruktör	Toimelan Lapset / Yhdessä Selviytymisen Tuki ry
Viivi Rapo	specialungdomsarbete	Pargas stad
Petra Raudas-koski		Snellman-korkeakoulun ylioppilaskunta
Anu Ropponen	skolkurator	Tammerfors stad
Johanna Ruokola	planerare	Vanda stad
Leena Ruusu-vuori	generalsekreterare	Kvinnöorganisationer i Samarbete
Anne Ryhänen	planerare	Mannerheims barnskyddsförbund
Jani Ryhänen	utbildningssekreterare	Sosialidemokraattiset Nuoret ry
Taina Saarinen	skolkurator	Helsingfors stad
Harri Sarjanoja		Settlementinuorten liitto
Erika Sassi	projektplanerare	Tekniska högskolan

Eeva Sinisalo-Juha	projektchef	Grankulla stad, Grani K-18
Reetta Siukola		Social- och hälsovårdsministeriet
Mio Somnardahl	ungdomsledare	Mariehamns stad, ungdomsbyrå
Ulla Sonntag-Himmelroos	skolkurator	Yrkesinstitutet Sydvest
Sini Sormunen	planerare	Esbo stad
Micaela Ström-borg	vik. lektor	Yrkeshögskolan Sydvest
Sara Sundell	projektledare	Folkhälsans förbund
Tiina Susiluoto	projektproducent	Annegårdens konstcentrum
Noora Sutinen	hälsovårdare	Jupperin koulu /Esbo stad
Tuula Sykkö	lektor	Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
Sari Tamminen	planerare	Helsingfors stads bibliotek
Sanna Tuokko		
Taija Tuomisto		Joensuu
Leena Tynkynen	sekreterare	Social- och hälsovårdsministeriet
Sari Vahtera	ledande ungdomsinstruktör	Esbo stad, Ungdomsväsendet
Kristiina Valkama	verksamhetsledare	Raiskauskeskus Tukinainen ry
Päivi Valli-Nyman	verksamhetsledare	Nuorisopalvelu Yöjalka ry
Hannele Varsa	generalsekreterare	Social- och hälsovårdsministeriet/ Delegationen för jämställdhets-ärenden TANE
Leivus Vitalis		Virkishúsið fyr Ung, Färöarna
Tanja Vornanen	organisationsfunktionär	Julkisten ja hyvinvointialojen Liitto JHL
Niina Vuolajärvi		Tyttöjen Ella ry
Sampsa Välimäki		Esbo stad, Honkamäen vastaanottokoti
Karoliina Yli-Honko	projektproducent	Annantalon taidekeskus
Malou Zilliacus	ordförande	Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
Suss Åhman	sexuallterapeut	Folkhälsans förbund
Pia Öhman	kurator	Yrkesinstitutet Practicum
Eva Österberg	socialarbetare	Esbo stad, Mattby-Olars och Hagalunds barnskydd

13.2 Medverkande och talare

Jussi Aaltonen	Sektionssekreterare	Social- och hälsovårdsministeriet/ Delegationen för jämställdhets-ärenden TANE
Aino Ahonen	tolk	Social- och hälsovårdsministeriet
Kristiina Antinjuutti	tolk	Social- och hälsovårdsministeriet
Marja-Liisa Anttalainen	konsultativ tjänsteman	Social- och hälsovårdsministeriet
Kristin Arnesen	koordinator-Hvitbok om ungdom og likestilling	Barne- og Likestillingsdeprtemetet Norge
Maria Kaisa Aula	barnombudsman	Finland
Solveig Bergman	direktör	NIKK, Oslo
Ville Blåfield	chef	NYT – viikkoliite, Helsingin Sanomat
Tuula Colliander	kampanjchef	Finlands Röda Kors FRK
Ingrid Eriksson	Vitboksgruppen / studerande	Ålands representant i den nordiska vitboken om unga och kön
Petra Erkkilä	Vitboks gruppmedlem	Settlementungdomarnas förbund
Maria Forslund	projektplanerare	Social- och hälsovårdsministeriet
Hanna Friman		"Kön spelar roll"
Marjatta Fyhr	sekreterare	Social- och hälsovårdsministeriet
Steinunn Gyðu og Guðjónsdóttir	student	Göteborg
Linnea Halvarsson		"Kön spelar roll"
Mia Hanström	konsult	Utskärghärdstjänster, Kumlinge, Åland
Erik Hauglund	seniorrådgiver	Barne- og likestillingsdepartementet / Norge
Reidar Hjermann	Barnombudsman i Norge	Barneombudet i Norge
Saija Holm	projektkoordinator	Settlement-ungdomarnas förbund
Veronika Honkasaalo	ordförande	Unionen Kvinnoskasförbundet i Finland
Henrik Huldén	kulturchef	Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland
Anders Huldén	(sekreterare i gr. 4) ersättare, förbundsstyrelsen	Svensk Ungdom
Eva Johansson		Teater Rostock, Sverige
Sakari Karvonen	specialforskare	STAKES
Raija Konttinen	sekreterare	Social- och hälsovårdsministeriet
Louise Löwenberg		Teater Rostock, Sverige / Ruotsi
Taina Marjanen	strategisk planerare	Reklambyrå Toukokuu
Emilia Molin	VD	Me and You, Sverige
Klara Levin		"Kön spelar roll"
Sara Lindqvist		"Allt är möjligt"
Taina Marjanen	Planner / VD	Reklambyrå Toukokuu
Rauna Nerelli		Nordiska ministerrådets barn- och ungdomskommitté NORDBUK
Linda Nordberg	praktikant	Social- och hälsovårdsministeriet
Lena Nyberg	barnombudsman	Sverige
Outi Ojala	puheenjohtaja / ordförande	Pohjola-Norden
Päivi Ojanperä	sektionssekreterare	Delegationen för jämställdhets-ärenden TANE
Soledad Pinheiro	konsultchef	Amartya Norden

Misa		
Varpu Punnonen	projektkoordinator	Setlementtinuorten liitto
Susanna Ruuhilahti		Flickornas hus
Tina Räihä	programkoordinator	Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland
Maja Salomonsson		Teater Rostock, Sverige
Pirjo Sinko	utbildningsråd	Utbildningsstyrelsen
Ulla Starck	kanslist	Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland
Jouni Varanka	projektchef	Social- och hälsovårdsministeriet
Kari Välimäki	kanslichef	Social- och hälsovårdsministeriet
Sofia Zackrisson		"Kön spelar roll"
Per Östberg	filmproducent	Amphi Produktion, Göteborg
Linda Österberg	departementssekreterare	Integrations- och jämställdhetsdepartementet, Sverige

14. Tiivistelmä

Sosiaali- ja terveysministeriö, Hanasaari-ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus ja Pohjoismaiden ministerineuvosto järjestivät konferenssin ”Sukupuoli ja nuoret – eväitä käytännön työhön” Hanasaarella, Espoossa 29–30.3.2007. Konferenssi oli osa Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuusvuoden ohjelmaa. Kohderyhmänä olivat käytännön työtä 15–20-vuotiaiden nuorten kanssa tekevät ja nuorisojärjestöjen edustajat sekä sukupuolinäkökulmasta ja tasa-arvosta kiinnostuneet.

Konferenssissa tarkasteltiin nuorten ja median suhdetta, median käyttämistä asennekasvatustyössä sekä nuorten hyvinvointia sukupuolinäkökulmasta. Konferenssissa esiteltiin Pohjoismaisen naistutkimusinstituutin toteuttama tutkimus nuorten pornografian käytöstä Pohjoismaissa. Pornografian käyttö on Pohjoismaissa nuorten keskuudessa yleistä ja nuoret kaipaavat parempaa keskusteluyhteyttä vanhempiin ihmisiin.

Erillisissä teemaryhmissä keskusteltiin mm. median hyödyntämisestä ja sukupuolen sekä etnisen moninaisuuden huomioimisesta työssä nuorten kanssa. Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen toimi konferenssiohjelman läpileikkaavana teemana. Konferenssin osana oli pohjoismaisten lapsiasiavaltuutettujen paneelikeskustelu. Tämä konferenssiraportti sisältää konferenssin esitelmistä tehtyjä papereita sekä työryhmiä ja paneelikeskusteluja summaavia raportteja.

Program

Kön och unga – vägkost för praktiskt arbete, 29–30.3.2007, Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland, Hanaholmsstranden 5, Esbo

Torsdag 29.3.2007 PERSPEKTIV

Ordförande: *Ordförande Outi Ojala, Pohjola-Norden*

12.00		BUFFETLUNCH
13.30		ÖPPNINGSANFÖRANDE <i>Kulturchef Henrik Hulden, Hanaholmen</i> <i>Kanslichef Kari Välimäki, social- och hälsovårdsministeriet</i>
13.45		HUVUDRESULTATEN AV FORSKNINGSPROJEKTET UNGA, KÖN OCH PORNOGRAFI I NORDEN <i>Direktör Solveig Bergman, NIKK</i>
14.15		VÄLBEFINNANDE OCH KÖN – RESULTAT FRÅN EN AKTUELL UNDERSÖKNING <i>Specialforskare Sakari Karvonen, STAKES</i>
14.35		REGELMÄSSIGHET I OFFENTLIG ATTITYDPÅVERKAN <i>Kampanjchef Tuula Colliander, Finlands Röda Kors</i>
14.55		DISKUSSION OCH FRÅGOR
15.15		KAFFEPAUS
15.45		UNGAS SYNPUNKTER PÅ KÖN OCH VÄLBEFINNANDE Medlem av Vitbok-arbetsgruppen Steinunn Guðjónsdóttir
16.15		BARNOMBUDSMÄNNENS PANELDISKUSSION: UNGAS VÄLBEFINNANDE Barnombudsman Reinar Hjermann, Norge Barnombudsman Lena Nyberg, Sverige Barnombudsman Maria Kaisa Aula, Finland
17.30	–	MOTTAGNING
18.30		PAUS Möjlighet att se Per Östbergs fi lm "Ingen ser oss" (45 min)
19.30	–	MOTTAGNING OCH MIDDAG (Hanaholmen)
22.00		

Fredag 30.3.2007 MOT PRAKTIKEN

Ordförande: *Konsultativ tjänsteman Marja-Liisa Anttalainen,
social- och hälsovårdsministeriet, jämställdhetsenheten*

8.00	FRUKOST
9.00	ARBETE I TEMAGRUPPER Temagruppernas ämnen 1. Media som ett medel i främjandet av jämställdhet och välbefinnande (tolkning). 2. Könsmedvetenhet som en utmaning i arbetet med unga. 3. Hur beaktar vi den etniska mångfalden i arbetet med unga? 4. Hur fortsätter vi? Politikgruppen.
12.00	BUFFETLUNCH
13.30	SÅ HÄR GÖRS DET I PRAKTIKEN Strategisk planerare Taina Marjanen, Reklambyrå Toukokuu
14.00	PANELDISKUSSION: MEDIA OCH JÄMSTÄLLDHET Ordförande: Veronika Honkasalo, Unionen Kvinnosaksförbundet i Finland Verkställande direktör Emilia Molin, Me and You Undervisningsråd Pirjo Sinko, Utbildningsstyrelsen Sara Lindquist, nätverken Alt Är Möjligt Vice ordförande Rauna Nerelli, NORDBUK
15.00	– AVSLUTNINGSANFÖRANDE
15.15	Departementssekreterare Linda Österberg, Integrations- och jämställdhetsdepartementet Möjlighet att se Per Östbergs film "Ingen ser oss" (45 min)

Talare vid konferensen

Marja-Liisa Anttalainen

Konsultativ tjänsteman vid jämställdhetsenheten, som utarbetar regeringens jämställdhetspolitik. Ordförande i nordiska ämbetsmannakommittén för jämställdhet. Hennes specialområden är jämställdhet i arbetslivet och likalönsfrågor. Anttalainen har tidigare länge varit verksam som forskare i bl. a. segregations- och lönesystemsfrågor.

Maria Kaisa Aula

Barnombudsman i Finland (fr. o. m. 1. 9 2005), pol. lic. Hon har tidigare varit verksam som forskare samt 12 år som riksdagsman och har arbetat på statsrådets kansli som specialmedarbetare till tre statsministrar. Inom det nordiska samarbetet var hon under sin riksdagsmannatid med och startade ministerrådets projekt för analys av könskonsekvenser i budgetprocessen (Gender Budgeting). Som barnombudsman understryker hon, att ansvaret för barns och ungdomars välfärd ligger förutom hos föräldrar och det allmänna även hos näringslivets aktörer. Till exempel är media och reklam en allt viktigare del av flickors och pojkars uppväxtmiljö.

Kristin Arnesen

Koordinator i Vitbok-arbetsgruppen. Var med i den arbetsgrupp som utarbetade Vitboken om kön och ungdomar.

Solveig Bergman

Bergman är pol. dr. och direktör vid NIKK – Nordiskt institut för kvinno- och könsforskning (Oslo). Hon är specialiserad i könsforskning, forskning om kön och politik, välfärds- och familjepolitik. solveig. bergman[at]nikk.uio.no

Ville Blåfield

Ville Blåfield är tf chef för Helsingin Sanomats veckobilaga Nyt. Tidigare har han arbetat som redaktionssekreterare för Nyt-bilagan, redaktionschef för Seura och tidningen SK Mies samt som redaktör på Suomen Kuvalehti och Ilta-Sanomat.

Tuula Colliander

Tuula Colliander är ekonomie magister. Hon arbetar som kampanjchef vid Finlands Röda Kors. Åren 2001–2006 var hon marknadschef i Man-nerheims Barnskyddsförbund. Hon har också gjort frivilligarbete för barns och kvinnors välfärd i Europa och USA: Hon är mor till tre barn.

Steinunn Guðjónsdóttir

Medlem i Vitbok-arbetsgruppen, var med i den arbetsgrupp som utarbetade Vitboken om kön och ungdomar. Hon tog bachelor-examen i socialantropologi vid Islands Universitet våren 2006. Nu bor hon i Göteborg och läser Kulturkommunikation på distans från Island.

Ingrid Eriksson

Var med i den arbetsgrupp som utarbetade Vitboken om kön och ungdomar.

Petra Erkkilä

Medlem i Vitbok-arbetsgruppen. Petra Erkkilä deltog som representant för Finlands ungdomssamarbete Allians i den arbetsgrupp som skrev Vitbok om kön och ungdomar – ett diskussionsunderlag. Hon studerar datateknik vid Åbo Akademi i Åbo.

Mia Hanström

Konsult i ungdoms och jämställdhetsarbete. Har en bakgrund som ungdomsarbetare, fritidsgårdsföreståndare och fältarbetare. Hon har skrivit 20 böcker om ungdomsarbete främst metodböcker om ungdoms- och jämställdhetsarbete. Hon har spritt och utvecklat tjej- och killgruppsmetoden i Finland, Sverige, Litauen och på Åland. Har också utvecklat arbetet med hur ungdomsorganisationer kan intresseras, engageras och utveckla sitt jämställdhetsarbete. Hon föreläser, håller kurser och leder utvecklingsprojekt.

Erik Hauglund

Hauglund är seniorrådgivare vid Barn- och jämställdhetsdepartementet, Oslo. Han koncentrerar på jämställdhet mellan könen med inriktning på pojkar och män, nödvändigheten av att ungdomar ser att jämställdhet måste kämpas fram, den kommer inte av sig själv. Andra intressen är män och omsorg och fadersrollen. eha[at]bld.dep.no

Reidar Hjermann

Norges barnombudsman Reidar Hjermann är utbildad som en psykolog och är specialist i klinisk barn- och ungdomspsykologi. Han är också medlem i den norska psykologföreningens människorettighetspanelen. Tidigare han har arbetat på barn- och ungdomspsykiatriska avdelningen i Tønsberg. Därtill har han en privat praktik.

Saija Holm

Projektkoordinator för Pojkarnas värld/Settlementungdomarnas förbund Filosofie magister vid Åbo universitet 2005, huvudämne medieforskning. Fri filmredaktör sedan 2005. Juli till december 2006 projektassistent vid Människorättsförbundets projekt Ihmisoikeudet. net, kom genom detta till

Pojkarnas värld-projektet som koordineras av Settlementungdomarnas förbund. I Pojkarnas värld-projektet fortsätter Saija Holm det arbete som Mari-Elena Laukkanen påbörjade innan hon blev barnledig i november 2006 som redaktör för utbildningsmaterialet Fredi – pojkar, mänskliga rättigheter och jämställdhet samt som koordinator för nätprojektet.

Veronika Honkasalo

Fil. mag. Veronika Honkasalo arbetar som forskare vid religionsvetenskapliga institutionen, där hon skriver på en avhandling om mångkulturellt arbete med flickor. För närvarande medverkar Honkasalo även i Ungdomsforskningsnätverkets forskningsprojekt "Mångkulturell ungdom, fritid och deltagande i medborgerliga aktiviteter", där man bland annat undersöker förverkligandet av mångkulturellt ungdomsarbete i de tio största kommunerna i Finland. Honkasalo har också förtroendeuppdrag som ordförande i Kvinnosaksförbundet Unionen.

Henrik Huldén

Henrik Huldén arbetar som kulturchef på Hanaholmen kulturcentrum för Sverige och Finland.

Sakari Karvonen

Specialforskare vid Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes, där han även är chef för gruppen för välfärdsforskning. Hans främsta forskningsintresse gäller välfärdens fördelning, i synnerhet ur regional synvinkel. Han leder också en komparativ undersökning, där man tillsammans med Glasgows universitet analyserar ungdomars livsstil, välfärd och hälsa.

Karvonen var redaktör för den sjätte årgången år 2006 av årsboken Ungdomars levnadsförhållanden, vars titel är "Spelar könet någon roll? Välfärd, hälsa, pojkar och flickor." (Utgivare: Ungdomsforskningsnätverket, Delegationen för ungdomsärenden Nuora och Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes. Nuora, publikationer 35. Vammala 2006). Se även inlägget "Hyvinvointi ja sukupuoli: mistä ei voi puhua, siitä on vaiettava?" ("Välfärd och kön: vad man inte kan tala om, därom måste man tåga") på Ungdomsforskningsnätverkets webbplats Kommentti (http://www.kommentti.fi/sivu.php?artikkeli_id=152) (på finska).

sakari.karvonen[at]stakes.fi

Sara Lindquist

Sara Lindquist är fotograf och föreläsare för det mediekritiska nätverket Allt är Möjligt. Allt är Möjligt är en ideell förening och deras främsta uppgift är att granska medierna ur ett könsmakts perspektiv för att sedan sprida kunskap om det strukturella tillståndet till producenter, konsumenter och pedagoger.

Taina Marjanen

Ekonomie magister. Redaktionschef och strategisk planerare på Reklambyrå Toukokuu. Specialiserad på strategisk planering av samhällskommunikation. Har bl. a. varit pr-chef för The Body Shop, valkampanjchef i Gröna Förbundet samt kommunikationsplanerare och konsult på olika reklambyråer sedan år 1994.

Kunder bl. a. Europas Gröna parti (europeisk klimatkampanj 2006), Helsingfors stads byggnadskontor (attitydkampanjer 1997–2000 och 2005-), Föreningen för främjande av rättvis handel, Rädda Barnen, Arbetsministeriet, Dagsverke, Servicecentralen för utvecklingssamarbete, Föreningen för Mental Hälsa.

taina.marjanen[at]toukokuu.fi

Rauna Nerelli

Nerelli är vice ordförande i Nordiska barn- och ungdomskommittén (NORDBUK). Hon arbetar som internationell sekreterare vid Finlands ungdomssamarbete Allians.

Lena Nyberg

Lena Nyberg är barnombudsman i Sverige

Soledad Piñero Misa

Soledad Piñero Misa är grundare och konsultchef för Amartya Norden, ett globalt socialt företag som utvecklar organisationer som vill bli framgångsrika genom att integrera hållbarhet i sin kärnverksamhet.

Soledad har erfarenhet av att jobba som strategikonsult och utbildare i jämställdhets- och mångfaldsfrågor i organisationer som t ex Sida, Skandia, Vårdförbundet, Rädda Barnen, Swedbank och RFSL, och är en väldigt uppskattad processledare och talare. Hon har tidigare bl a varit generalsekreterare för Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU), kanslichef på Ungdom Mot Rasism och ordförande för Röda Korsets Flyktingcenter.

Emilia Molin

Grundare av kommunikationsbyrå Me and You, som bland annat jobbar med Arbetsförmedlingens ungdomssatsning Avstamp. Emilia har jobbat med reklam och kommunikation i 10 år och är reklambranschens representant i ERK, Sveriges etiska råd mot könsdiskriminerande reklam. emilia.molin[at]meandyou.se

Lena Nyberg

är Barnombudsman i Sverige sedan februari 2001. Barnombudsmannen utses av regering för 6 år och hon har fått förordnandet förlängt i ytterligare ett år till sista februari 2008. Hennes bakgrund är att hon är jurist och

har tidigare arbetat inom Kooperationen, kommunal verksamhet, och inom regeringskansliet med olika barn och ungdomsfrågor. Nyberg har tre söner i åldern 19 till 7 år.

Varpu Punnonen

Pol. mag., projektkoordinator, Settlementungdomarnas förbund.

Settlementungdomarnas Sinuksi-projekt har som målsättning att stärka ett genussensitivt arbetssätt i ungdomsarbetet. Punnonen är intresserad av hur genus syns i handledningsarbetet, hur den vuxna ledarens uppfattningar och genuskunskaper inverkar på hur han/hon arbetar med ungdomar, möter dem och lyssnar på dem. Punnonen har arbetat både i organisationer och på universitet med frågor som rör genussensitivitet/kunskaper.

Susanna Ruuhilahti

Barnmorska och sexualupplysare, Flickornas Hus®, PopIn-projektet mot sexuellt våld 2006–2008. Produktion av material bl. a. för sexualupplysning i skolor och ungdomsverksamhet, individuellt och gruppvis arbete med ungdomar som blivit utsatta för sexuellt våld och utnyttjande, utbildning av vuxna i sexualfrågor, svarar på frågor från ungdomar bl. a. i tidningen Koululainen (Eleven).

Pirjo Sinko

Undervisningsråd vid utbildningsstyrelsen med ansvar för undervisning i modersmålet och litteraturen samt medieföstran, dessutom ord- och teaterkonst inom grundutbildningen i konst. Ledamot i studentexamensnämnden. Ordförande i utbildningsministeriets arbetsgrupp för mediekunskap. Arbetsgruppen lämnar i slutet av augusti ett förslag till handlingsprogram för utveckling av mediekunskap och-färdigheter som ett led i främjandet av medborgarfärdigheter för informationssamhället.

Kari Välimäki

Kari Välimäki är kanslichef vid social- och hälsovårdsministeriet.

Linda Österberg

Linda Österberg är departementssekreterare vid Integrations- och jämställdhetsdepartementet, Stockholm. Hon arbetar med jämställdhetsfrågor, främst mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld. linda.osterberg[at]integration.ministry.se

Per Östberg

Projektledare, Amphi Productions

Filmproducent och projektledare på företaget Amphi Produktion som utvecklar och bedriver utbildning inom området för genus, jämställdhet och likabehandling. Per arbetar främst som projektledare för projektet

Ingen ser oss som är ett primärpreventivt utbildningsprojekt med syfte att förebygga mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Per är även projektledare för Bye bye Pornstar, ett utbildningsprojekt om sexuellt våld bland unga. Han har tidigare producerat två filmer inom området för genus och jämställdhetsfrågor och Ingen ser oss är hans tredje film med syftet att uppmärksamma och skapa diskussion om genusrelaterat våld.
per.ostberg[at]amphi.se